БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ЁШ ЛЕНИНЧИ

Газета 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган

1990 йил 11 октябрь Пайшанба № 194 (13.630). Баҳоси 3 тийин.

• ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИНИНГ БОШ НАШРИ •

КПСС Марказий Комитетининг Пленуми тўғрисида АХБОРОТ

1990 йил 9 октябрь куни КПСС Марказий Комитетининг Пленумида мамлакатдаги аҳвол ва иқтисодиётни бозор муносабатларига ўтказиш борасида КПССнинг вазифалари тўғрисидаги масалани муҳокама қилиш давом этди.

Пленумда тузилган таҳрир комиссияси номидан КПСС Марказий Қўмитасининг котиби А. С. Дзасохов нутқ сўзлади.

Тушган таклифлар ва мулоҳазалар атрофлича кўриб чиқилиб, муҳокама қилингандан кейин шу масала юзасидан қарор қабул қилинди.

Пленум «КПСС Марказий Комитетининг комиссиялари тўғрисида» ва «КПССнинг норматив-методика ҳужжатлари ҳақида»ги қарорларни ҳам қабул қилди.

Пировардида Пленумда КПСС Марказий Комитетининг Бош котиби М. С. Горбачев нутқ сўзлади.

Шу билан Пленум ўз ишини тугаллади.

ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ БЮРОСИНИНГ БАЁНОТИ

«Комсомольская правда» рўзномаси сентябрда махсус сон сифатида чоп этган А. И. Солженицыннинг «Биз Россияни қандай қайта қуришимиз керак (қўлдан келадиган мулоҳазалар)» рисоласи кўп миллатли жумҳуриятимиз ёш фуқароларида зиддиятли ҳис-туйғуларни уйғотди.

Шўро жамиятида фикрларнинг хилма-хиллиги қарор топаётганлиги туфайли ҳар бир кимса ўзининг фикрларини пинҳон тутмай, уларни халққа баён қилиб бериш имкониятига эга бўлганлиги табиий бир ҳолдир.

Бироқ, ошкоралик ҳар кимга фақат ўзлигини эркин намоён этиш билангина эмас, балки айтилган гапларнинг ҳаққоний мазмуни тўғрисида атрофдагиларнинг баҳо бериш имконияти билан яхшидир.

Шунинг учун мазкур эълон қилинган асарга биз ҳам ўз муносабатимизни билдиришга ҳақлимиз, деб ҳисоблаймиз.

А. И. Солженицин томонидан билдирилган рус халқининг миллий ўзлигини англашга уйғотиш зарурати тўғрисидаги фикрлари ягона Ватан — Ўзбекистонга эга бўлган ўзбек халқи ҳамда барча халқларнинг миллий ўзлигини англаш ва миллий қадр-қимматини уйғотишга бўлган ниятларимиз ҳамда интилишларимиз сингари табиийдир.

Шу билан бирга 1917 йилдан кейин мамлакатда содир бўлган бошқа шўро жумҳуриятларининг қайта ўзгартиришдаги роли ҳамда аҳамияти тўғрисида у томонидан қатъий қилиб айтган мулоҳазалари бизга тушунарли эмас.

Адибда тарихий ва замонавий фактларни баён этишда, баҳолашларда ва мушоҳадаларда чамалаб кўришлик, одоблилик, адолатлилик ҳиссиёти кўзга ташланмайди. Мазкур рисолада йўл қўйилган тарихий паришонхотирлик мутлақо тушунарли эмас.

Булар замирида нималар яшириниб ётибди? Буни адиб онгли ва олдиндан ўйлаб қилган, деган таассурот юзага келади. Асардаги Ўрта Осиё халқларининг ҳис-туйғуларига у ёки бу даражада тегиб ўтган баъзи бир ўринлари биз учун бефарқ эмас, гоят оғир ботади.

Устига-устак рисола ёшларнинг Бутуниттифоқ рўзномаси «Комсомольская правда»да, БЛКЁИ Марказий Қўмитаси бош нашрида чоп этилганлиги ва бу хусусда лом-мим демаслик унда баён қилинган гояларни мамлакатнинг барча комсомол ташкилотлари томонидан қўллаб-қувватлаш сифатида баҳоланиши мумкин.

Биз А. И. Солженицыннинг бу асаридан нимани қабул қиламиз? Унда энг асосийси — Россия бошқа шўро жумҳуриятларига, шу жумладан Ўрта Осиё жумҳуриятларига қарама-қарши қўйилган.

Агар фактларни таҳлил қиладиган бўлсак, унда фақат Россия эмас, балки барча шўро жумҳуриятлари мамлакатни ривожлантиришга ўз ҳиссаларини қўшдилар. Шу жумладан Ўрта Осиё жумҳуриятлари ҳам, гарчи турли-туман «мафкурачилар» уларни бир неча йиллар мобайнида Ўрта Осиё Россия учун ортиқча юк, деб айтаётган бўлсаларда. Чуқур таассуфимизча, А. И. Солженицин ана шу таърифларни фақат такрорлаш билангина чекланиб қолмаган.

Афсусланадиган жойи шундаки, адиб мустақил шўро жумҳурияти — Қозоғистонга ҳудудий даъвони олға суриб, фақат асоссизгина эмас, балки ўзининг назарияси фойдасига таҳқирловчи «далил»ларни кўпроқ рўкач қилади.

Лекин биз бундай назариялар, шу жумладан, «ҳаётий кенглик» деб аталмиш машъум ва маълум назария бир неча ўн йиллар муқаддам жаҳон халқларига қандай қимматга тушганлигини тарихдан биламиз.

Ҳа, Россияни қайта тузиш керак, лекин мамлакатимиздаги барча бошқа шўро жумҳуриятлари, вилоятлар, шаҳарлар, қишлоқлар ва посёлкалар сингари қайта қуриш лозим. Бу қайта қуришнинг олий маъносидир. Биз аллақачон иқтисодий ва хўжалик алоқаларимизга аниқлик киритиб олишимизга вақт етган. Бироқ бунда А. И. Солженицинга ҳам бевосита ёки билвосита бошқа миллатларнинг қадр-қимматини ҳақоратлаш ва камситишига йўл қўйиб бўлмайди.

Биз Солженицининг рисоласида нимаики айтилган бўлса — бу бутун рус халқининг фикри эмаслиги, балки бугунги кунда охирги нуқтасига бориб тақалган миллатлараро муносабатлардаги кескин вазият кимга зарур бўлса, ўшанинг нуқтаи назари эканлигини яхши биламиз.

Биз «Комсомольская правда» рўзномасида чоп этилган бу ва бошқа материаллар шароитни, ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий муҳитни беқарорлаштириш юзасидан олиб борилаётган маълум сиёсатнинг оқибати ҳисобланади, деб таъкидлаб ўтишга мажбурмиз.

Рўзномада ана шундай чиқишларни сукут сақлаш билан қўллаб-қувватлаб келаётган БЛКЁИ Марказий Қўмитаси раҳбарияти позицияси ҳам ана шундай хулосалар чиқаришга мажбур қилмоқда.

Тарих ва халқларнинг ўзи бирор бир кимсаларнинг айтиб туришисиз, соғлом фикрга амал қилиб, ўзаро таъналар ва шубҳаларга олиб келадиган эмас, балки тинчлик ҳамда яхши қўшничилик манфаатларида баҳамжиҳат ҳамкорликка олиб келадиган миллий тикланиш йўлини танлаб олади.

СЪЕЗД МИНБАРИГА

ПЛЕНУМДА БИЛДИРИЛГАН ФИКРЛАР

Рўзномада эълон қилинган Ўзбекистон комсомоли Устави ва Ҳаракатномаси лойиҳалари барча комсомолларимиз томонидан ўрганиляпти. Яқинда бўлган V шаҳар комсомол қўмитаси пленуми ҳам бу масалани алоҳида муҳокама қилди, жуда кўп фикр-мулоҳазалар айтилди.

Устав лойиҳасида, комсомол ёши 15-28 ёш ёки 16-30 ёшгача белгиланган. Бизнинг фикримизча, комсомолга қабул ёшини қанчалик юқорига кўтарсак, мактаб комсомоли ҳуқуқини чеклаган бўламиз, яна тарбия ишига ҳам салбий таъсир кўрсатамиз.

БЛКЁИ Уставида комсомол ёши 14-28 ёш қилиб белгиланган, Ўзбекистон комсомоли Уставида эса 15 ёшдан 30 ёшгача қилиб белгиланишини сўраймиз.

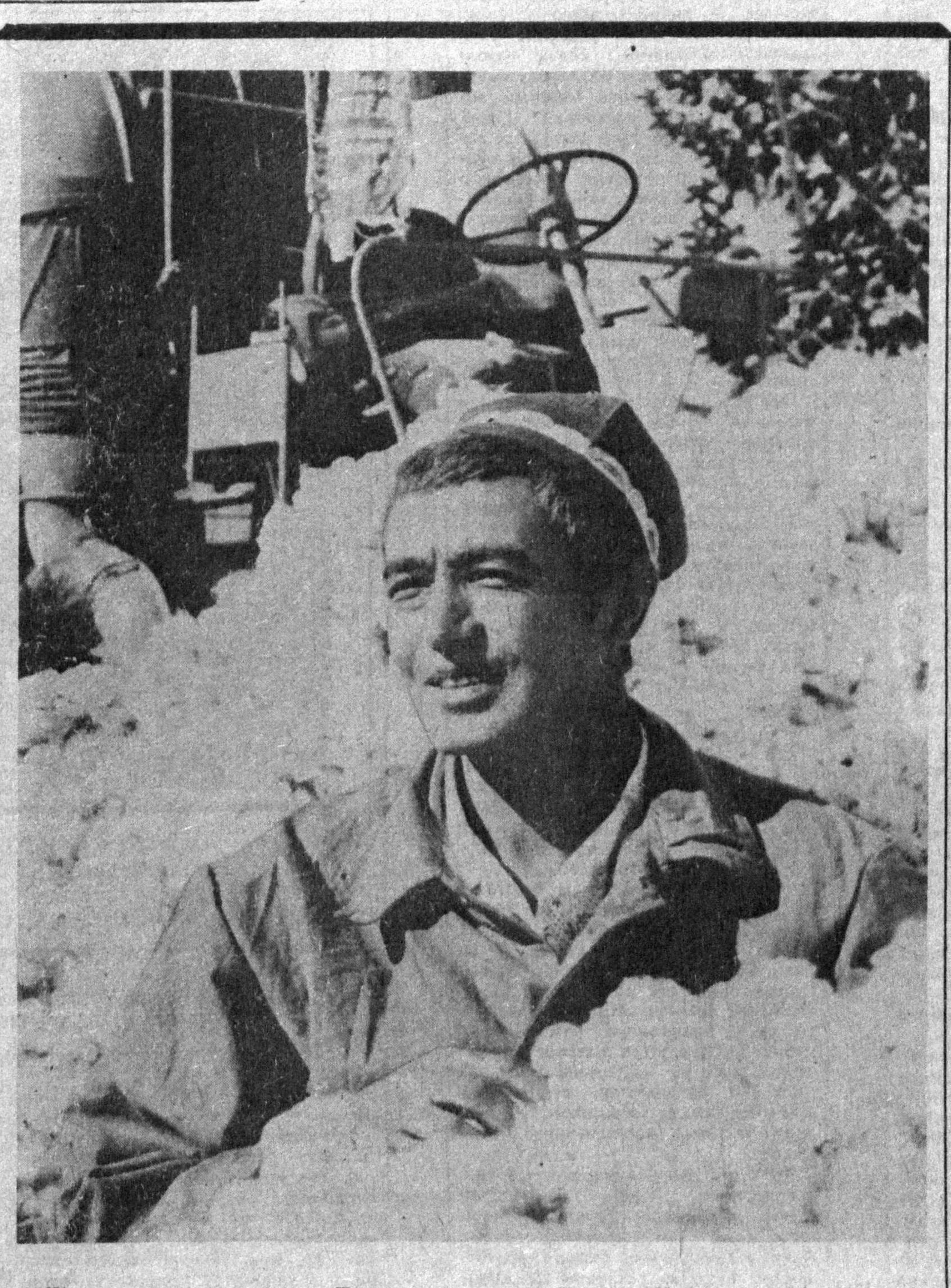
«Қуролли Кучларда хизмат қиладиган ЎзЛКЁИ аъзолари БЛКЁИ Уставига... амал қиладилар», деган жумла ортиқча, чунки шундай ҳар бир жумҳурият Олий Кенгаши йигитларни маҳаллий жойларда хизматга чақириш масаласини ҳал этмоқда.

Лойиҳанинг III бўлим 24-моддасида ноҳия, шаҳар комсомол конференцияларини ўтказиш муддати икки хил кўринишда берилган, 2 йил ёки 3 йил. Бизнингча, 2 йилда бир марта ўтказилса маъқулроқ, шундоқ ҳам воқеалар ривожидан ортда қолиб кетяпмиз, съезд эса 3 йилда бир марта чақирилиши керак. Яна Марказий Қўмита биринчи котибининг таклифи билан Марказий Қўмита котиблари сайланади, деган фикрга ҳам қаршимиз. Таклиф қилиш ҳуқуқи Марказий Қўмитанинг барча аъзоларига берилиши лозим, шунда сайловлардаги демократик руҳ сақланади.

Сўнгги таклифимиз: Ўзбекистон комсомоли аъзолари нишонини ҳам Уставда белгилаб бериш лозим. Мана шу таклифлар шаҳар комсомол қўмитаси пленуми қатнашчилари томонидан билдирилди.

Абдушоҳир АБДУРАҲМОНОВ,
Янгиер шаҳар комсомол қўмитаси котиби — ўқувчи ёшлар билан ишлаш бўлими мудири.

«Ҳосил—90»

Жалолқудуқ ноҳиясидаги «Пахтакор» жамоа хўжалиги деҳқонлари бу йил 805 гектар майдонда «оқ олтин» етиштирдилар. Айни кунларда хўжалик далаларида йиғим-терим авжида. Машиналар ёрдамида кунига йиллик режанинг 7—9 фоизи миқдорида пахта тайёрланмоқда. Биргина Холбек Набиевнинг ўзи ҳар куни 8—10 тоннадан пахта териб тўкмоқда. Унинг шу кунгача терган пахтаси 120 тоннадан ошиб кетди.

Суратда: механизатор Холбек Набиев.

Суратчи Т. ҲАМРОҚУЛОВ.

ВЕТЕРАНЛАР ҲИММАТИ

Йиғим-терим ишларида қатнашиш хоҳишини билдирган пенсионерлар Ғалаба ноҳиясидаги «Коммунизм тонги» жамоа хўжалиги механизаторларига пахта теримида меҳнат унумдорлигини оширишга ёрдам бердилар.

— Пенсияга чиқиш пайти келганлигига қарамай, уйда ўтиролмайсан — ишлагинг келади, — дейди собиқ бригада бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони И. Ким. — Баҳоли қудрат йигитларга ёрдам бераяпман.

Коммунист бригада аъзоларини шиорнамо чақириқлар билан эмас, балки амалий ишлари билан қўллаб-қувватлаяпти. Бу тажрибали мутахассис тушлик вақтида пахта териш машиналарининг иш аппаратларини текширади, агар лозим топса созлайди. Механизаторлар тўхтовсиз ишламоқда, натижада мўлжалланганидан ҳам кўпроқ «оқ олтин» териб олинмоқда.

— Ветеранларимизнинг ёрдами ниҳоятда қадрли, — дейди колхоз раиси Р. Пан. Биз уларни комиссарлар деб чақирамиз. Булар билағон, омилкор кишилар. Ҳам яхши маслаҳат беришади, ҳам механизаторларга амалда ёрдам кўрсата олишади. Бригадалар иши ҳақида кундалик маълумотларни тарқатиш ҳам уларнинг вазифасига киради. Одамлар ким олдинда, ким орқада эканлигини биладилар. Ҳозир ҳар куни планга нисбатан 7 фоиздан кўпроқ хом ашё териб олаяпмиз. Ҳосилнинг камида 90 фоизини машиналарда териб олишни мўлжаллаяпмиз. Бизнинг кўнгилли ёрдамчиларимизни терим якунларига кўра албатта моддий жиҳатдан рағбатлантирамиз.

Ўзбекистон ЛКЁИ XXIV съездига делегатлар кўрсатилмоқда

БАҲО БЕРИШГА... ВАҚТ БОР

Бир куни шундай аҳд қилган эдим: «Энди комсомол съездига делегатлар ҳақида ҳикоялар ёзмайман», — деб. Чунки уларнинг қанча-қанчаси билан учрашганда кутган ҳолатларнинг гувоҳи бўлолмас эдим. Шунда бир савол тинчлик бермасди. «Нима учун бошқа биров эмас, у делегат бўлган?» Лекин ана шу саволга жавоб тополмаганман. Аслида кўнглимда бу саволнинг жавоби бор. Лекин делегатлар (мен учрашган) орасида унинг интиҳосини тополмаганман.

Аввалги съездларга сайланган делегатларни (кўпчилик қисмини) мен шундай таърифлардим. «Бир «юмалаб» делегат бўлиб қолган. Энди-чи? Мана ноҳияларда бошланғич комсомол ташкилотларида номзодлари кўрсатилган делегатларни жумҳурият комсомолининг XXIV съездига сайлашга бағишланган пленумлар бўлиб ўтмоқда. Бу галги делегатларни шартли равишда шундай номлагим келади: «Икки «юмалаб» делегат бўлиб қолганлар». Чунки бу сафар «делегат сайлови» икки босқичда бўлиб ўтмоқда. Аввал бошланғичларда номзодлари кўрсатилади ва ноҳия комсомол қўмитаси пленумида сайланади. Баъзиларнинг номзоди пленумларда ўтмай қолаяпти. Нима учун? Бу ҳозир ҳаммамиз қийналмай талаффуз қиладиган муқобиллик асосида сайланганда. Бунда бир ўринга икки-уч номзод бўлиши мумкинлиги учун уларнинг биригина ўтади, холос. Бундай фикрларни жуда кўплаб давом эттириш мумкин. Лекин умумийликка асосланган ўнта фикрдан битта аниқлик яхшироқ. Шундай қилиб, Бухоро вилоятининг Вобкент ноҳия комсомол қўмитасининг делегатлар сайлашга бағишланган ва бошқа баъзи масалалар ҳам кўрилган VII пленумига қайтайлик.

Пленум «баҳсли», «тортишув», «номзодлар учун талашиш» руҳида ўтгандек эди. Жумҳурият комсомолининг анжуманига бу ноҳиядан комсомоллар сонига қараб 4 нафар делегат сайланиши керак. Номзодлар эса 16 нафар. Бу бошланғич комсомол ташкилотларида кўрсатилган номзодлар сони. Лекин тузилган махсус комиссия уларнинг 5 нафарини «ажратиб» олишибди. Алоҳида савол-жавоблардан кейин. Бу савол-жавоблар номзодларнинг комсомол ҳақидаги тушунчаларини, муаммоларни қай тахлитда билишларини, съездда ноҳия комсомолларининг муаммоларини кўтариб чиқа биладиган, жамоат ишларида фаол қатнашадиган ва сиёсий билими қай даражадалигини қамраб олган. Комиссия раиси Зариф Хайруллаев «Номзодлар қандай ва нималарга асосланиб танлаб олинди?» — деган саволга шундай жавоб берди. Номзодлар ичида Зариф Хайруллаевнинг ҳам фамилияси бор эди. Лекин у комиссия «текшируви»дан қандай ўтганлиги кейинроқ маълум бўлиб қолди. Пленум иштирокчиларидан бири унга шундай савол билан мурожаат қилди:

— Устав лойиҳаси ҳақида сизнинг фикрингиз қандай? Қайси бўлимларига қандай ўзгартиришлар киритиш тўғрисида таклифингиз бор?

— Тўғрисини айтсам, мен идора ходимиман. (У кичик жамоа хўжалиги бош иқтисодчисининг ёрдамчиси) Устав лойиҳасининг қайси бўлимларига ўзгартириш кераклигини айтсаларингиз, мен съездда айтаман...

Хуллас, унинг номзоди ўтмади.

Нимага?

— Биз ҳамма томондан ўйлаб кўрдик. Номзодлар ичида ҳамма соҳа вакилларидан бор. Номзодлар кўрсатиш пайтида ўқув йили бошланмаганлиги сабабли мактаблардан вакиллар йўқ эди. Шунинг учун биз мактабларда ҳам йиғилишлар ўтказиб, номзодлар сафига кашшофлар етакчисини олдик, — деди ноҳия комсомол қўмитасининг саркотиби Бахтиёр Абдуллаев.

Хуллас, яна ўша ҳол — касби, маълумотига қараб танлаш. Лекин бунинг йўли сал бошқачароқ. Аслида съездга «касб», «лавозим» делегат бўладими ё ҳақиқий комсомол аъзоси. Бизда кўпроқ биринчи тоифадагиларнинг омади юришади.

Бир суҳбатда ноҳия комсомол қўмитаси саркотибларидан бири шундай деган эди.

— Шу пайтгача ноҳиямиздаги ҳамма соҳа комсомолларидан делегатлар сайлаб келдик. Бу сафаргисига ўқитувчи сайладик. Ўйлаб кўрсак — шу пайтгача ўқитувчилардан ҳеч ким сайланмаган экан...

Хуллас, шунақа гаплар-да.

Мени бир нарса ҳар доим ажаблантиради. Нима учун ноҳияларнинг саркотиби албатта съездга делегат бўлиши керак? Лекин буни бошқача ҳал қиладиганлар ҳам бор экан. Бухорога борганимда эшитдим. Олот ноҳия комсомол қўмитасининг саркотибини делегатликка сайлашмабди. Номзоди ўтмабди. Энди у ноҳияда комсомол ишлари нима бўлади? Саркотиби съездга делегат бўлмай қолганлиги учун айтаяпман-да. Аслида съездга бориб келган ноҳия котибларининг иши ҳам аввалгидек давом этаверади-ку, фарқ йўқ ҳисоби. Бунга бўлиб ўтган аввалги съездлардан кейинги ҳолатлар гувоҳ.

Вобкентда бўлиб ўтган пленумда — Охунбобоев номли мактаб бош кашшофлар етакчиси Мунира Хўжаева, йигирув-тўқув фабрикаси комсомол ташкилотининг котиби Неъмат Ражабов, ноҳия комсомол қўмитасининг саркотиби Бахтиёр Абдуллаев, халқ депутатлари ноҳия Кенгаши ташкилий бўлим мудири Муҳаммадқосим Олимовлар жумҳурият комсомолининг XXIV съездига делегат бўлиб сайландилар. Мен бу делегатларга таъриф беришни кейинга қолдирмоқчиман. Зеро, съезддан кейинги кунлар, ойлар ва иш соатлари уларнинг қандай делегатлигига холисона баҳо беришга асос бўлади. Демак, яна учрашамиз.

Гули ЧЕҲРА,
«Ёш ленинчи» мухбири.

Биз—байналмилалчилармиз!

БАҲОРИСТОН БЎЛИБ ҚОЛ

Қадим Қарши чўлларининг қоқ марказида, Ўртачўл ва Муборак сарҳадларига туташ бир гўша бор. Бу диёрда бизга қон-қардош, тақдири биз билан туташ туркман элининг бир қисми яшайди. Улар танти, бир сўзли кишилар. Одамийлик, меҳмондўстлик қон-қонига сингиб кетган. Чорвачилик эса уларнинг ота касби. Авлод-аждодлари шу билан шуғулланган. Помуқ яйловларини ўзларига ватан этганлар. Нурмат Рустамов, Ҳаким Сафаров, Тўйли Нуриев, Чўлмурод Барноев, Ашур Хўжамов, Бойниёз Ҳалимов ва бошқалар шу элнинг сардорларидир. Помуқнинг мен билмаган яна қанчадан-қанча обрў эътиборли кишилари, ажойиб фарзандлари бор. Айримларининг номи хотирамдан кўтарилган бўлса, узр. Яқинда улар ҳаётида яна бир воқеа юз берди. Бундан икки — уч йил муқаддам «истиқболи йўқ» деб тугатилган, жумҳурият харитасидан ўчиб кетишига оз қолган Баҳористон ноҳияси қайта ташкил этилди. Қардошларимиз ҳаётида янги кун, янги умид, янги дунё жамол кўрсатди. Бироқ йиллар ўтиб. Помуқ қанчалар ўзгарса-да, бу эл чорвадорлар, қўйчивонлар, қўй ва қўзилар, турли-туман гиёҳлар, табиат бойликлари ватани бўлиб қолаверади. Помуқ мана шулар билан кўркам ва гўзал. Шуларсиз унинг яйловлари, ўтлоқлари файзсиз, зерикарли. Помуқда бўлганимда, шулар ҳақида ўйладим, яйловларини кезиб завқландим. Ҳамроҳим «Ўзбекистон» давлат наслчилик заводининг ҳисобчиси Авазмурод Худойшукуров шу пайт Каппали яйловига бораётганимизни айтиб қолди.

— Нега «Каппали» деб аташади? — Авазмуродга савол бераман.

— Бир пайтлар бу ерларда туркман бойларининг моллари боқилган. Айтишларича йил яхши келиб, яйловда ўт-ўланлар, лалми ғалланинг бошоқлари баланд — чайла бўйи ўсган. Биз туркманлар чайлани каппа деймиз. Каппали номи шундан қолган бўлса ажаб эмас. Чамаси ўн чақиримлар йўл босилгандан сўнг, машина чапга Каппали яйлови томон бурилди. Ўнг томондаги кенглик эса. Ўртабулоқ ва Қорабулоқ яйловлари экан. Яйловнинг ўртаси катта йўл.

Авазмурод ўтган-қайтгандан гапириб, зериктиргани қўймайди. Баҳорнинг бултур қуруқ келганидан, ўт-ўланларнинг кам битганидан, май ойининг бошларида кутилмаган совуқ қолган-қутган кўкатларни ҳам ковжиратиб кетганидан афсусланаркан қўшиб қўяди.

— Ўша пайтлари эди. Чорвани текширгани вилоят марказидан, агросаноатдан бир гуруҳ кишилар келишди. Чўпоннинг эса қоли танг, ўзини қўярга жой тополмайди. Далада ҳеч нарса йўқ. Қўйлар ўт ўрнига хашак аралаш қум капалайди. Чўпонлардан бири бетон охурларга халтада ем тўкаётган эди, вакиллардан бири чўпонга дашном берди.

—Нега рационга амал қилмай, емни халталаб беряпсиз?

Чўпоннинг жаҳли чиқиб турган эмасми: вакилни жеркди.

— Рацион деб, бошимни қотирманг. Гап ҳозир рационда эмас, молларни асраб қолишда. Кўрмаяпсизми, қўйлар ўт ўрнида қум капалаяпти.

Бечора мулзам тортиб қолди. Тўғрида билар-билмас аралашаверадими. Шу-шу қайта келмади.

Ялангликка кўтарилиб, деҳқон чайласига ўхшаш пахса уй олдида тўхтадик. Бу ер чўпон Эгамберди Оллабердиевнинг қўшхонаси экан.

Эгамберди ака Чандар қишлоғилик. 56-йилдан буён чорвада ишларкан. Кўп йил бош чўпон ҳам бўлибди. Ҳозир шогирди бош. Эгамберди аканинг ишлари чакки бўлмади. 631 бош совлиқнинг ҳар юзидан 116 тадан қўзи олди. Қўзиларнинг 70 фоизидан ортиқроғи ўстиришга қолдирилди. Чўпон йилнинг яхши келганидан, тўл ва қирқимнинг муваффақиятли ўтганидан хурсанд. Қўй-қўзилари семиз ва соғлом.

— Саккиз фарзанднинг отасиман, — дейди Эгамберди ака. — Болаларнинг биронтаси ҳам касбим этагини тутмаганидан сал хафаман. Бири қурувчи, бири инженер бўлиб кетди. Ҳа, нима эмиш чўпончилик оғир касб эмиш. Э, борсин дедим-да, жияним Ботирбойни чўпончиликка ўргатдим. Бинойидек, ишлаб юрибди.

Чўпон қароргоҳида суҳбат қизиб, вақт алламаҳал бўлганини сезмабмиз. Атрофга қоронғилик тушиб, бошқа яйловларга ўтишнинг иложи бўлмади. Чексиз-адоқсиз даштда адашиб қолиш ҳеч гап эмас эди. Шуни ўйлаб, Помуққа қайтдик. Хўжалик бош иқтисодчиси Насрулло Эсонов идорада экан. Унинг айтишича заводнинг 37650 бош қўйи бор экан. Шундан 20650 таси она қўйлар экан. Нурмамат Рустамов, Қорли Жўраев, Ҳаким Сафаров, Ўра Каримовлар бош бўлган фермаларнинг Чўлмурод Барноев, Файзи Ниёзов, Тўйли Нуриев, Аннаберди Эгамбердиев, Темир Султонов каби илғор чўпонлари ҳар 100 бош она совлиқдан 105—110 тадан қўзи олиб, мавсум муваффақиятли якунланибди. 15650 бош қўзи ўстиришга қолдирилипти. Бу 75 фоизни ташкил қиларкан.

Ҳар бир хўжаликнинг иқтисодий кўрсатгичи унинг ижтимоий қиёфасини тўла белгилай олмайди. Унинг қиёфаси ундаги муаммоларнинг қай даражада ҳал этилиши билан боғлиқ. «Ўзбекистон» наслчилик заводида ҳам кўрсатгичлар бир мунча яхши бўлгани билан ҳали фермаларидаги артезиан қудуқларга ўрнатилган механизмларнинг ишдан чиққанлиги, отарларнинг катта қисмига сувнинг машинада берилиши — булар бари хўжалик учун қимматга тушаётир. Бунга ҳар йили 100 минг сўмдан зиёд маблағи сарфланаётир. Кўпчилик чўпон қўшхоналарида кигиз ўтовларнинг етишмаслиги ҳам ачинарли бир ҳол. «Ўзбекистон»дек қоракўлчилик хўжалигида атиги 8 қора уйнинг бўлишига кишининг ҳеч ишонгиси келмайди. Помуқ қишлоғида чорвадорлар учун қурилган 25 та замонавий уй ҳам маҳаллий шароитни ҳисобга олиб қурилмаган. Ҳовлиларнинг сатҳи 5—6 сотихни ташкил этади. Бу уйлар кўп фарзандли чўпон оилалари эҳтиёжини қондирмаяпти. Шунинг учун бўлса керак, бу уйларнинг айримлари ҳувиллаб, бўш ётипти. Устига-устак баҳоси ҳам осмонда ҳар бири 17,5 минг сўмдан нархланган. Хоналари ҳам кичик. Мол боқиш, парранда асрашнинг иложи йўқ. Лойиҳачилар буни ҳисобга олишмаган. Лойиҳаларни қишлоқ ҳаётидан бехабарлар тузган.

Одамларни иш билан таъминлашда ҳам Помуқда муаммолар бисёр. Ишсизлик бош масалалардан бири бўлиб турипти. 9 мингдан ортиқроқ аҳоли истиқомат қилаётган қишлоқда — Баҳористон ноҳиясининг марказида ишсизликка барҳам бериш мақсадида наслчилик заводи 1985 йилдан буён 725 гектар майдонда пахта ўстиради, деҳқончилик қилади. Аммо, бу билан ҳам муаммо ҳал этилмаяпти. Муаммони ечиш учун Помуқда Қарши тикув фабрикасининг филиали ҳам очилди. Негадир, туркман дўстларимизнинг аёллари, қизлари тикувчилик касбига унчалик қизиқишмаётир. Уларнинг фикрига кўра тикувчилик фабрикасининг филиали ўрнида, гилам тўқиш цехи очилса, яхши бўларкан. Чунки, уларнинг авлод-аждодлари азалдан гилам тўқиб келишганда!

Ичимлик суви масаласи ҳам тўла ечилмаган. Муборак шаҳрида қувур орқали келадиган ичимлик сув ёзга бориб келмай қолади. Айтишларича Муборак газни қайта ишлаш заводи маъмурияти хоҳлаган пайтда сувни очиб, ёпаркан.

Хўжалик ҳар йили давлатга 730 тоннага яқин гўшт етказиб бермоқда. Давлат чорвадорнинг қийин етиштираётган маҳсулотига ҳам паст баҳо белгилаб қўйипти. Бир килограмм жунга ўрта ҳисобда 6—7 сўм, бир дона қоракўл терига 30 сўм миқдорда ҳақ тўланяпти. Ўйлаб қаралса, бу жуда кам. Чўпоннинг кеча-кундуз сурув ортидан юриб қилган меҳнати олдида бу рақамлар денгиздан томчидир.

Исмоил АМИРҚУЛОВ,
СССР Ёзувчилар уюшмасининг аъзоси.

Мусоҳабани тайёрлаш олдидан кўп ўйладим. Қандай бўларкин, муштарийлар қандай қабул қилишаркин! Иккиланишимнинг боисини яхши тушунасиз. Иттифоқ бўйича қайта қуриш жарчиси бўлган, ошкоралик ва дадиллик борасида ҳамон пешқадамлик қилаётган, «Пахта қуллари» каби долзарб мавзулардаги чиқишлари билан «оқ олтин»имиз остида уюлиб ётган оламжаҳон муаммоларимизни рўйи-рост кўрсатган ҳам «Огонёк» эди. Айни пайтда Фарғона воқеалари муносабати билан ўзбек халқига нисбатан ҳақоратомуз ва таҳқирловчи «Кўланка» мақоласини ўз саҳифаларида эълон қилган ҳам ана шу ойнома эди. Яна шуниси ҳам борки «Кўланка»га қарши «Очиқ хат»ни тап тортмай чоп этган ёлғиз «Ёш ленинчи» бўлганди...

Мана энди орадан бир йил ўтгач ойноманинг Урта Осиё бўйича ўз мухбири Олимжон Мирзаев билан суҳбатлашиб ўтирибмиз. Биринчи марта у кишини ўтган йили нашриётимиз клубида, «Кўланка»га қарши норозилик билдириб ўтказилган митингда кўргандим. Олимжон ака ўшанда ўзининг «Огонёк»нинг Урта Осиё бўйича мухбири этиб тайинланганини маълум қилиб, мақола хусусида ойнома жамоаси қаттиқ изтиробда эканлигини айтганди. Ўша воқеа кўз олдимга келди-ю дастлабки саволимни ҳам ўша воқеалар билан боғладим:

— Фарғона воқеалари хусусида қандай фикрдасиз?

— Билсангиз, ука, «Огонёк»ка ўтмасимдан олдин Ўзбекистон ССЖ Ёзувчилар уюшмасининг тарғибот бўлимида ишлардим. 1989 йилнинг май-июнь ойларида хизмат юзасидан Фарғонада бўлгандим, ўша воқеаларнинг бевосита гувоҳиман. Шунинг учун ҳам мен шоир, Ўзбекистон ССЖ халқ депутати Муҳаммад Солиҳнинг «Фарғона фожиаси — бу ўзбек халқига қарши қаратилган сиёсий фитна» деган фикрига тўла-тўкис қўшиламан. Бунда марказдаги демократия ва ошкораликка қарши бўлган кучларнинг ҳам хизмати катта, деб ўйлайман. Буни марказий матбуотнинг худди буйруқ олгандек бир овоздан ва бир оҳангда воқеаларни бузиб, бўрттириб кўрсатганидан, кўпгина ҳолларда эса, очиқдан-очиқ туҳматчилик билан шуғулланганидан ҳам билса бўлади. Айни пайтда шуни ҳам таъкидламоқчиманки, юқорида айтганларим [illegible] ваҳшийликларни оқламоқчи эмасман.

Фитнага замин бўлган сабаблар талай. Муҳими, биз бир тарихий қонуниятни унутмаслигимиз лозим: зулм-зулмни туғдиради, қон-қонни чақиради. Энг асосий иллат шундаки, етмиш йил давомида мамлакатимизда сталинча миллий сиёсат ҳукмронлик қилди. Аввалambor Урта Осиёда яшаётган энг катта қондош халқ — туркийлар жумҳуриятларга ажратилди. Асрлар давомида Туркистон (ёки Турон) деб атаб келинган яхлит бир диёр парчалаб ташланди. Шу тарзда инглизларнинг «бўлиб ташла ва ҳукмронлик қил» деган шиори амалга оширилди. Бу етмаганидек Сталин ўзига ёқмаган бутун-бутун халқларни ўлкамизга сургун қилди. Месхети турклари ҳам ана шу бемаъни сиёсатнинг қурбони бўлгандилар.

Урта Осиёни Болтиқбўйига, Ўзбекистонни эса Литва, Латвия ёки Эстонияга айланишини истамаган қора кучлар, жумҳуриятдаги ижтимоий муаммолардан, аҳолининг сиёсий маданиятда қолоқлиги ва маънавий қашшоқлигидан ҳам усталик билан фойдаланишди. Агарда Ўзбекистоннинг аввалги раҳбарлари ҳам халқнинг оғир турмушидан кўз юммай, ҳозирги раҳбарият сингари унинг дардига қулоқ солганларида, ҳеч бўлмаганда, илгариоқ ер беришни бошлаганларида эди, балки қонли воқеаларнинг олдини олиш мумкин бўларди. Ўзингизга маълумки, тўполонларда қатнашганларнинг аксарияти ишсиз ёшлар эди. Воқеаларнинг даҳшатли ва ваҳшиёна тус олишига ҳамда ғоят аянчли оқибатлар билан тугашига ўша пайтда жумҳуриятимиз ҳукумати тепасида ўтирган қўғирчоқ раҳбариятнинг лаёқатсизлиги ҳам сабаб, деб ўйлайман.

— Аммо «Кўланка» қандай пайдо бўлди!

— Бир вақтлар Орол дарди, пахта қуллиги ҳақида очиқ ёзиб ўзбек халқини ҳимоя қилган ойнома саҳифаларида «Кўланка»нинг пайдо бўлиши халқимиз учун кутилмаган ва оғир зарба бўлди. Мақолага гарчи муаллиф сифатида А. Головков имзо чеккан бўлсада, унинг ҳақиқий «ижодкор»лари деб, мен Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг собиқ иккинчи котиби В. П. Анишчев ва Ўзбекистон ССЖ Ички ишлар вазирининг муовини Э. А. Дидоренколарни айтган бўлардим.

Головков Фарғонага келган пайтда Дидоренко у ерда комендант эди. У москвалик мухбирга пилла қурти боқишда зарур бўлган анжомлар — пичоқ, чопқи, ўроқ, болтачаларни одам ўлдириш учун махсус тайёрланган совуқ қуроллар, деб айтган. Ўзингизга маълумки, ўшанда пилла мавсуми эндигина тугаганди, юқорида санаб ўтилган нарсалар эса ҳар бир хонадонда топилади, бозорларда кўплаб миқдорда сотилади. Дидоренко эса уларни ҳамма жойдан йиғиштириб тоғ қилиб уйган ва тўполонларга тайёргарлик кўриб оммавий равишда махсус аслаҳахоналарда ишлаб чиқарилган, деган. Бозорда ўша анжомларни сотганлар — «қуролсозлар», ёзнинг иссиқ кунида сочини олдириб дўппи кийиб юрганлар — «босмачилар» деб таништирилган.

Албатта, умрида Ўзбекистонда бўлмаган, ўзбекларни кўрмаган, уларнинг турмуш тарзи, тилини, динини, тарихини, маданиятини, урф-одатлари ва анъаналарини билмаган А. Головков кўрган ва эшитганларидан даҳшатга тушган. Ахир унга унча-мунча одам эмас, нақд вазир муовини генерал гапирди ва кўрсатди! Устига устак мухбир Москвага қайтишдан олдин Анишчев қабулида бўлади. У ҳам Дидоренко берган маълумотларга мос равишда йўналиш беради: ислом байроғи кўтарилди, ўзбеклар мусулмон давлати қуришмоқчи, Ўрта Осиёни бирлаштириб, СССР таркибидан чиқишмоқчи, Ҳумайнини қўллаб-қувватлашмоқчи ва ҳоказо. Шўрлик мухбир жумҳурият Компартияси Марказий Қўмитасининг иккинчи котибига ишонмаслиги мумкинми? Мумкин эмас, албатта! «Кўланка»нинг пайдо бўлиш тарихи ана шундай...

— Аммо, билишимча, на Фарғона, на Қўқон, на Марғилон, на бошқа бирор жойда на Ҳумайни сурати, на Ислом байроғи кўтарилган. Ўтган йили воқеалар айни авжига чиққан пайтда Марказий рўзномалар (жумладан «Известия», «Красная звезда») шу ҳақда ёзишганида камина жумҳурият ДХҚда ўтган матбуот конференциясида бу гапларнинг қанчалик рост ёки ёлғонлигини сўрагандим. ДХҚнинг масъул ходимлари бу фактнинг тасдиқланмаганлигини айтишганди...

— Ушбу факт, аниқроғи, марказдагиларнинг Ислом байроғидан бунчалик талвасага тушиб қўрқишлари мени ҳам таажжублантиради. Ахир у тақиқланган бирор бир фашистик ёҳуд террорчилик ташкилотининг эмас, балки бутун жаҳонда энг ёш ва прогрессив, деб тан олинган дин рамзи-ку! Ваҳоланки мустабид Чор Россияси империясининг байроғини Москвада ҳар куни истаган митингда кўриш мумкин. Яқинда Манежная майдонида ўтган митингда ҳам Ватан урушидан сўнг дунёга халқаро жандарм, деб донг таратган Россиянинг ўнлаб байроқлари ҳилпираб турганини ўз кўзим билан кўрдим.

Умуман олганда, жумҳуриятимиз тарихи, маданияти, дини, миллий руҳиятини ифодалайдиган байроқ тайёрлайдиган вақт келди. Ун беш жумҳурият байроқларининг худди эгизаклардеклиги мени ҳайрон қолдиради. Жумладан, Ўзбекистон байроғидаги ранглар нимани ифодалаши ва уларнинг халқимиз тарихи, маданияти, ҳаётига қандай алоқаси борлигини сира тушуна олмайман. Ўрни келганда айтишим керак: «Кўланка»даги ўзбек халқига қўйилган барча айбларни ва туҳматларни қатъиян рад этган ҳолда, мен муаллифга Ўрта Осиёни бирлаштириш тўғрисидаги ғояси учун миннатдорчилик билдираман. Худди шу маънода Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон раҳбарларининг Олмаотадаги учрашуви қутлуғ, аммо дастлабки қадам бўлди, деб ҳисоблайман.

— Ҳар ҳолда худди шу ғоя А. Головковнинг Иттифоқ журналистлари уюшмаси мукофотига тавсия қилинган мақолалари қаторига «Кўланка»нинг ҳам киритилишига сабаб бўлмагандир...

— Йўқ, албатта. Ойномамиз бош муҳаррири мақолада йўл қўйилган хато ва камчиликлар учун узр сўради. Муаллиф ҳам ўз айбини тан олди. Головков ўз гуноҳини «ювиш» ниятида Ғарбий германиялик кинематографчилар билан ҳамкорликда «Оқ ўлимга қарши» ҳужжатли фильмини ишлади. Мазкур фильм ўзбек халқининг ўтмиши, тарихий ёдгорликлари, инқилоб йилларида вайрон қилинган Бухоронинг ноёб обидалари, беҳисоб ер ости ва усти бойликларига эга бўлган эл-улуснинг қашшоқликдаги ташвишли ва оғир ҳаёти, эрта тонгдан то қаро кечгача даладан чиқмайдиган, бироқ меҳнати ҳануз тўла-тўкис қадрланмаётган заҳматкаш бобо деҳқонларимиз турмуши ҳақида ҳикоя қилади. Ғарбий германияликларни бирор нарса билан ҳайратда қолдириш жуда қийин: дунёда энг фаровон турмуш кечираётган, бадавлат, маданиятли ва билимдон халқ. Аммо «Оқ ўлимга қарши» фильмини кўришганда улар ҳам ҳайратдан ёқа ушлашди. Овруподаги миллионлаб кишилар халқимиз ҳақидаги бор ҳақиқатни билиб олишди. Уни суратга олишда ўзим ҳам қатнашганман, шоир Муҳаммад Солиҳ, шоира Дилором Исоқоваларнинг мусоҳабаси ҳам фильмдан жой олган.

Умуман олганда, Анишчев ва Дидоренколар «Кўланка» орқали фақат Ўзбекистонни, ўзбек халқинигина ҳақорат қилмадилар, шу билан бирга «Огонёк»нинг ўзига ҳам зарба бердилар. Ахир ёлғон хабар ва маълумотлар тарқатган ҳар қандай рўзнома ва ойнома ҳам ўз муштарийлари кўз ўнгида обрўсизланиши ҳеч кимга сир эмас-ку! Ахир эсингизда бўлса, ўша пайтда Гдлян ва Ивановлар жумҳуриятимизда уюштирган қатағонлари, кўпдан-кўп жиноятлари тўғрисида эндигина ошкора гапирила бошланганди. Бу ўзбек халқи ўз ҳақ-ҳуқуқини таний бошлаганидан, кимнинг ким эканлигини ажрата бошлаганидан далолат эди. Бунга чек қўйиш учун уюштирилган Фарғона фожиаларининг ўзи камлик қиларди. Устига устак қонли воқеалар халқимизни улар ўйлаганчалик қўрқув ва даҳшатга солмади, аксинча кўзини очди. Жумҳуриятда давлат тили лойиҳасимуҳокамаси ҳам буни исботлади. Шу боис янги, қақшатқич маънавий зарба бериш зарурати туғилганди. Улар ҳатто ушбу иғвогарликка жумҳуриятда ким дадил қарши чиқишини ҳам ҳисобга олиб «Огонёк» ва «Ёш ленинчи»ни уриштириб қўйишни мўлжаллашганди. Таассуфки, улар ўзларининг ёвуз мақсадларига етдилар. Аммо ойномамизга бўлган ҳужум шу билан тугамади. «Кўланка»нинг мукофотга сазовор бўлганлиги бунинг ёрқин исботидир. Зеро, билишимча, мукофотга тавсия қилинган мақолалар рўйхатида у бўлмаганди...

— Икки ғиз ойнома ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— «Огонёк» нафақат Шўролар Иттифоқида, балки бутун дунёда ҳам севимли нашрлардан биридир. Бунда, шубҳасиз, таниқли қаламкаш ва шоир Виталий Коротич бошлиқ ижодий жамоанинг хизмати катта. «Юқори»дан бўлган илтимос, талаб ва буйруқлар, атрофдан ёғилган очиқдан-очиқ пўписа ва қўрқитишларга қарамай давримизнинг энг илғор фикрли зиёлилари ҳаёти ва фаолияти тўғрисида, улар тайёрлаган материалларни, сиёсий найрангбозликлар, оёқ ости қилинган ва таҳқирланган иқтидорлар ҳақида бор ҳақиқатни рўйи-рост ёзганлигимиз ойнома шуҳратини кенг ёйди, бош муҳарриримиз Американинг «Энг кучли муҳаррир» деган унвонига сазовор бўлди.

Биз, ойнома жамоаси ва мухлисларимиз учун сентябрь ойидан бошлаб янги давр бошланди, десам янглишмайман: «Огонёк» мустақил деб эълон қилинди. Уни нашр этувчи — ойноманинг меҳнат жамоасидир. Ишончим комилки, «Огонёк»нинг янада севимли бўлишига йўл очилди. Халқимизнинг дарди, қувонч ва ташвишларини тўла-тўкис ёритиб бера оламиз, деган умиддаман.

— Мамлакатимизда давом этаётган иқтисодий инқироз биз қаламкашларни ҳам четлаб ўтмади. Ҳозирги кунда ҳар бир ойнома ва рўзнома олдидаги асосий вазифа бу — муштарий учун кураш, Обуна кампаниясининг қандай ўтиши унинг ҳаёт-мамот масаласини ҳал этади. Демоқчиманки, «Огонёк» жамоасини ҳам иқтисодий муаммолар ташвишлантиряптими!

— «Огонёк» ҳар йили фирқа ҳамёнига 47 миллион сўм ва бир неча миллион доллар соф фойда келтирарди. Шунинг учун бўлса керак, КПСС Марказий Қўмитаси ва Давлат матбуот қўмитаси ойномамизни қўлдан чиқармаслик учун қаттиқ курашишди. Натижада рўйхатга олиш бир ой орқага сурилди. Бу эса ўз навбатида обуначиларнинг камайишига олиб келади. Таҳририятга келган минг-минглаб хатларда муштарийларимиз «Огонёк» фирқа органи бўлмасагина нархидан қатъи назар ёзилишга тайёр эканликларини билдиришганди. Уларнинг кўмагида биз мақсадимизга етдик.

Мустақилликнинг яхши томонлари ҳақида юқорида гапириб ўтдим. Ўз навбатида янги қийинчиликлар ҳам пайдо бўлади: босмахоналар, Алоқа вазирлиги билан шартнома тузиш, молия соҳасида иш олиб боришга тўғри келади. Энг муҳими ва қийини эса — янглишмасам, «Ёш ленинчи» олдида ҳам худди шу муаммо турибди — обрўйини йўқотмаслик, уни янада кўтариш. Муштарийга озгина бўлсин эътиборсизлик билан қарасангиз, инқирозга учраш ҳеч гап эмас.

Иқтисодий жиҳатдан ҳеч кимга қарам бўлиб қолмаслик чорасини ҳам кўряпмиз. «Огонёк» фақат ойнома эмас, унинг ҳузурида «Огонёк» — видео» киностудияси ҳам ишлаб турибди. Киностудияда мамлакатда ва дунёда бўлаётган долзарб воқеалар тўғрисида, таниқли сиёсий ва жамоат, давлат арбоблари, зиёлилар, норасмий ташкилотлар ва ҳаракатлар ҳақида фильмлар, видеосюжетлар тайёрланиб Шўролар Иттифоқидаги ва хориждаги турли ташкилотларга, фуқароларга сотилади. Бундан ташқари ойномада йил давомида чиққан ва энг яхши деб топилган мақолалар алоҳида тўплам сифатида нашр этилади. Улар чет тилларга ўгирилиб хорижга чиқарилади, хорижий ижодий уюшмалар билан ҳамкорликда китоблар нашр этамиз.

— Сиз яқинда Покистонда бўлиб қайтдингиз. Сир бўлмаса, айтинг-чи, мазкур сафарингизнинг мақсад ва вазифалари нимадан иборат эди!

— «Огонёк» бир қанча хайрия ҳаракатларида фаол қатнашмоқда. Жумладан, XX аср вабоси — СПИД хасталигига қарши жонбозлик билан курашяпти. Ойнома ҳузурида «АнтиСПИД» жамғармаси ташкил этилган. Шунингдек, футболчилар учун «Энг яхши дарвозабон» кубоги ва мукофоти таъсис этилган.

Покистонга қилган сафаримиз ҳам ана шундай савоб иш тутқинликдаги шўро аскарларини озодликка чиқариш билан боғлиқ эди. Менинг ушбу делегация таркибига киритилишим бежиз эмас. Камина ёзувчилар уюшмасида ишлаб юрган пайтимдаёқ Покистоннинг СССРдаги элчиси жаноб Абдул Саттор билан дўстлашиб қолгандим. Бобур ва унинг авлодлари нафақат биз учун, балки покистонликлар учун ҳам ниҳоятда азиз ва мўътабар кишилардир. Элчи жаноблари ҳам буюк бобомизнинг ватанларини — Андижонни зиёрат қилиш учун, Ўрта Осиё, Ўзбекистон билан яқиндан танишиш мақсадида юртимизга қадам ранжида қилгандилар. Ҳатто, бизнинг уйда бўлиб, ота-онам билан суҳбат қуришганди.

Етти кишилик делегациямизга мусулмон оламида катта обрў ва эътибор қозонган муфтий ҳазратлари Муҳаммад Юсуф Муҳаммад Содиқ бошчилик қилдилар. Бизга ҳамроҳлик қилган «Огонёк» — видео» киностудияси режиссёри ва операторининг вазифаси ойнома муштарийлари ва томошабинларини Покистон халқининг ҳаёти, бизга бўлган муносабати, хайрли ишимизнинг қандай бораётганлиги билан яқиндан таништириш эди.

Делегациямиз Покистоннинг Қарочи, Исломобод, Лаҳор, Пешовар шаҳарларида бўлди. Барча вилоятларининг губернаторлари, дин арбоблари билан учрашдик. Ислом марказида, ислом дорилфунунида, катта мачитларда муфтий ҳазратлари ваъз қилдилар. Покистон президенти, бош вазири бизни қабул қилди. Бошлаган савоб ишимизга кўмаклашишга ваъда беришди. Уларнинг ёрдамида Пешовар шаҳрида машҳур еттилик билан суҳбат қурдик. Исломобод эса афғон оппозициячилари орасида энг катта қўшинга эга бўлган Гулбиддин Ҳикматёр ҳузурига ташриф буюрдик. Ишончим комилки, бошлаган хайрли ишимиз яхши тугайди. «Огонёк» — видео» Покистонда олинган материаллардан фойдаланиб «Покистон» фильмини яратди.

— Орадан ўтган бир йил давомида «Огонёк»да нималарни амалга ошира олдингиз ва келгусидаги режаларингиз қандай!

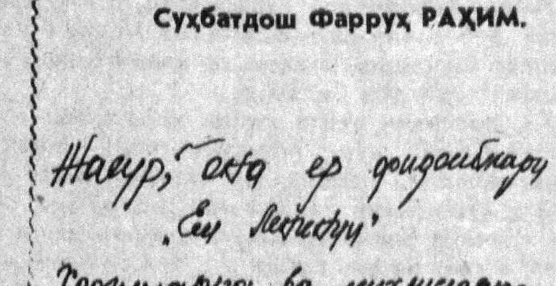
— Дастлаб асосий вазифам ойнома ва ўзбек муштарийлари ўртасидаги англашилмовчиликни бартараф этиш эди. Буни қандай бажарганимга ўқувчиларнинг ўзлари баҳо берганлари маъқул, Муфтий ҳазратлари билан мусоҳаба тайёрладим. Тўғри, бу ўзбекистонлик муштарийларга ёқмаган бўлиши мумкин. Негаки у Ислом динидан мутлақо бехабар бўлганлар учун мўлжаллаб ёзилганди. Шоир М. Солиҳнинг шеърлари, ёзувчилар О. Ёқубов ва Т. Пўлатовларнинг «Очиқ хати» чоп этилишида озми-кўпми ҳиссам бор. «Оқ ўлимга қарши» фильмини яратишда иштирок этдим. «Пешоварлик еттилик» фильмининг сценарийсини тайёрладим.

Айни пайтда олмониялик журналистлар билан ҳамкорликда ўзбек халқининг ҳаёти ҳақида материаллар тайёрлаяпман. Мақсадим Чор Россиясининг Ўрта Осиёни қандай босиб олганлигини кўрсатиб бериш, Будённий ва Фрунзеларнинг Ўрта Осиёдаги «оламшумул-олийжаноб» ишларини ёритиш. Қолган материаллар эса ҳаёт тақозоси билан тайёрланади.

Ҳар бир ўзбек фарзанди қўлидан келганча ўз халқига хизмат қилмоғи ва оғирини енгил қилмоғи ҳам қарз, ҳам фарз. Ўзим учун боболаримиздан қолган бир ҳикматни ҳаётим мазмуни деб биламан: ким бўлишингдан, қаерда яшашингдан қатъи назар заҳматкаш халқ ташвиши доимо қалбингда бўлиши шарт, зеро тупроғинг шу халқ тупроғи билан қўшилажак.

— Мазмунли суҳбатингиз учун ташаккур.

Суҳбатдош Фарруҳ РАҲИМ.

Ҳақиқатни айтишдан чўчиманг

Олимжон МИРЗАЕВ — Москва давлат педагогика билимгоҳининг тарих куллиётини, сўнг М. И. Ульянова номидаги Москва шаҳар журналистлар дорилфунунини тугатган. Бир йил муқаддам «Огонёк» ойномасининг Урта Осиё бўйича мухбири этиб тайинланган.

СУРАТДА: шоир, Ўзбекистон ССЖ халқ депутати Муҳаммад Солиҳ, «Огонёк» мухбири Олимжон Мирзаев ва Покистоннинг СССРдаги элчиси жаноб Абдул Саттор.

Хориждан хабарлар

ҚУВАЙТ ТЕВАРАГИДАГИ ВОҚЕАЛАР

ҚУВАЙТ пойтахти бугун умри тугаб бораётган шаҳарни эслатади: кўчаларда пиёдалар кўринмайди, дўконларнинг кўпчилиги ишламаяпти, очиқларида эса сотиб оладиган нарса йўқ. Шаҳар транспорти тўхтаб қолган. Фақат истилочиларнинг қўшинлари жойлашган казармалар теварагидагина ҳаёт қайнайди. Саудия Арабистонида чиқадиган «Фармон» рўзномасининг мухбири Мансур ал-Балявий яқинда босиб олинган Қувайтдан шундай таассуротлар билан қайтди. У талончилик ва кафандўздлик, калтаклашлар ва ҳақоратлашларни ўз кўзи билан кўрди.

Франция ТФ-1 телекўрсатувининг фикрига қараганда, Ироқда озиқ-овқат маҳсулотларининг баъзи хиллари, биринчи навбатда нон етишмаётганлиги сезилаётганига қарамай, мамлакат аҳолиси С. Ҳусайн сиёсатини қўллаб-қувватлашда давом этаяпти. Аксинча, Франция телевидениесининг бешинчи программаси хабар қилишича, Ғарбда Ироқ озиқ-овқат маҳсулотларини ғамлаб қўйганлигига етарли эътибор бермаганлар, мамлакатда аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашда узилиш бўлаётгани йўқ. Бунга, гарчи Иордания Бағдодга қарши жазо чораларига риоя этишини расман айтган бўлса ҳам ,Ироққа Иордания—Ироқ чегараси орқали моллар узлуксиз етказиб берилмоқда. Телевидение мухбири Бағдоддан юборган репортажида хабар қилганидек, моллар ва озиқ-овқат маҳсулотларини етказиб беришни чеклаб қўйиш тадбири ироқликларнинг ўз қатъийлигини кўрсатган ҳамда халқаро жазо чораларига қарши туришга қарор берган ўз Президентларига нисбатан фахр туйғуларини мустаҳкамлашга ёрдам берди.

С. Ҳусайн бир неча ҳафтадан сўнг Қувайтнинг истиқболи хусусида, албатта референдум ўтказилган тақдирда, бу мамлакатдан ўз қўшинларини ҳамда минтақадан Ғарб мамлакатлари қўшинларини бир вақтнинг ўзида олиб чиқиб кетишни бошлаш хусусида таклиф киритиши мумкин. Бу ҳақда хабар берган Франциянинг «Монд» рўзномаси бундай йўл тутилиши умуман мумкин ва жуда хавфлидир, деб таъкидлайди.

Уммон Султони Кабус Япониянинг Маскатга ташриф буюрган Бош вазири Т. Кайфуга Араб мамлакатларининг кўпчилиги Ироқ қўшинларининг Қувайтдан олиб чиқиб кетилишига бўлган умидини йўқотаётганлигини ҳамда масала ҳарбий жиҳатдан ҳал қилиниши хусусида ўйлай бошлаётганлигини маълум қилди. Ливия инқилоби раҳбари М. Каддафи Ироқ қўшинлари Қувайтдан олиб чиқиб кетилиши зарурлигини уқтирди. Айни вақтда у «Ироқ чиқиб кетганидан сўнг минтақада хорижий кучлар қоладиган бўлса, уларга қаршилик кўрсатишдан бошқа чора қолмаслигини» ҳам айтди.

Арабларнинг Форс кўрфазидаги танглигини бартараф этиш таклифида ушбу муаммонинг Фаластин ерлари ҳамда Суриянинг Голан тепаликларини истило қилиш давом этаётганлиги билан боғлиқлигини назарда тутиш керак, деди Фаластин Озодлик ташкилоти ижроия қўмитасининг Раиси Я. Арафат якшанба куни Аммонда Иордания қироли Ҳусайн билан музокаралар тугаганидан сўнг. Бу таклифда, деб сўзида давом этди Арафат, — можарога тортилган томонлар ва умуман Араб миллатининг манфаатлари ҳисобга олиниши зарур. Шундай қилиб Фаластин раҳбари Саддам Ҳусайннинг «Тинчлик ташаббуси» деб аталган ташаббусини амалда сўзма сўз такрорлади. С. Ҳусайн ўзининг бу таклифи билан Ироқ қўшинларининг Қувайтдан олиб чиқиб кетилишини Яқин Шарқнинг бошқа муаммоларини бартараф этиш ҳамда ушбу минтақадаги босиб олинган барча ҳудудларни озод этиш билан боғлашга қарор қилган эди.

Форс кўрфазида жанговар ҳаракатлар бошланиши учун жиддий хавф бўлишига қарамай, минтақадаги можарони тинч йўл билан бартараф этиш имконияти сақланиб қолмоқда, деди Монте Карло радиоси мухбири билан суҳбатда Франция ички ишлар вазири П. Жокс.

Сурия ўз қўшинларининг Ироққа қарши ҳар қандай жанговар ҳаракатларда қатнашиш имкониятини истисно этади. Сурия армиясининг Саудия Арабистонидаги қўшинлари қўмондони генерал-майор Али Ҳамид абу-Дабида чиқадиган «Ал-холиж» рўзномаси мухбири билан суҳбатда шу ҳақда гапирди.

Америка Қўшма Штатлари «Саҳро қалқони» операциясининг биринчи босқичини тугатдилар: 200 минг кишидан иборат Америка қўшинларининг сўнгги бўлинмалари Форс кўрфазига етиб келди.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

БАШОРАТЧИ БИЛАН УЧРАШУВ

● ЮГОСЛАВИЯЛИК машҳур башоратчи Небойша Бочевич Белграддаги Совет Маданият уйида бўлиб ўтган жамоатчилик билан учрашувда яқин ойларда Японияда кучли зилзила бўлишини, Болқонда қишнинг қаттиқ келиб, обҳаво 20 даража совуқ келишини, Форс кўрфазидаги воқеаларнинг олдини олиб бўлмаслигига башорат қилди. Белград шаҳридан 100 километр шимолдаги Башаид қишлоғида истиқомат қилувчи бу киши воқеаларни ва кишилар тақдирини олдиндан башорат қилиш қобилиятига эга. Ўзининг ҳайратомуз башоратлари билан одамларни ҳайратга солмоқда. Бочевич бир неча йилдан бери Югославияда чоп этиладиган «Трече око» ойномасида ўз башоратлари билан қатнашиб келмоқда, у олдиндан айтган воқеаларнинг кўплари содир бўлмоқда. Муштарийларга Германия ва Руминиядаги воқеалар бошланишидан бир йил олдин Берлин деворининг бузиб ташланишини, Руминияда эса қонли қўзғолон бўлишини айтиб берганди. Башоратчи бир қанча тўйларни, орзиқиб кутилган учрашувларни, йўқолган буюмларни топиш йўлларини айтиб берганини, касаликка мубтало бўлган қариндош ва таниш-билишларга қанча ёрдам берганлигини санаб ўтиш қийин.

Маданият уйидаги учрашувда қўлида ҳасса ушлаган бу сертабассум, сочлари оқарган, башоратчи кўплаб саволларга жавоб берди. Келгуси икки йилда кишилар бошқа олам вакиллари билан учрашишини, тез кунларда дунёда янги касаллик тарқалиб, у қоғоз пул орқали ўтишини айтди. Савол берган аёллардан бирига эса учрашувга шошилиб, ошхонангизда ювуқсиз идишларни қолдирибсиз, деб таъна қилди.

ТИМСОҲЛАР КУПАЯДИ

● БУНДАН 10 йил муқаддам Калькутта яқинида ташкил қилинган тимсоҳхона яқинда Ғарбий Бенгалия штатидаги дарёларга бирданига 200 га яқин тимсоҳни қўйиб юбориб, ўзига хос рекорд ўрнатди. Ҳиндистон дарёларида бу ҳайвонлар сони фалокатли даражада камайиб кетаётганлиги туфайли мамлакатда тимсоҳ кўпайтириш билан шуғулланувчи махсус ферма ташкил этилганди. Уша вақтда тимсоҳларнинг айрим турлари йўқ бўлиб кетиш хавфи туғилганди. Бугунги кунда дарёлар ва ороллар соҳилларида тимсоҳ тухумларини йиғаётган ферма ходимлари ва уларнинг кўнгилли ёрдамчиларини тез-тез учратиш мумкин. Тимсоҳ тухумлари техниканинг энг янги ютуқлари асосида жиҳозланган инкубаторга жойлаштирилади. Бу ферма — тимсоҳларни сақлаб қолишдан ташқари, яхшигина фойда келтираётган сайёҳлар марказидир.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

«Обуна—91»

Ҳар бир ойнома ва рўзнома қайсидир маънода ўз даврининг солномаси бўлиб сақланиб қолади. 1937 ва 1950 йиллар, ундан аввалги қатли омлар ҳақида ҳатто тарих дарсликларини титкилаб топишингиз мумкин бўлган маълумот шу: халқ душманлари қатағон қилиндилар. Вассалом. Рўзномалар эса бу даврга хос нисбатан бой манбаъ, улар умум тасаввурида халқ душмани шамойилини такомил топтирган таъсирчан қурол сифатида ҳамон сарғайиб турибдилар. Айниқса, ўша даврга муносабат ўзгарган бугунги кунда уларнинг қора ёзувлари нечоғлик шафқатсизлик ташишгани яққол кўзга ташланади.

Бугун ана шу қора ёзувлар халқнинг қувончу ташвишларига, дарду умидларига қоришиб чиқаётир. Шунинг учун ҳам рўзнома ва ойномалар азиз. Шундай нашрлардан бири — «Ёшлик»дир.

1991 йилда ойнома ўнлаб истеъдодли ёшларни юзага чиқариб қолмай, ёшлар маънавияти, муҳаббат ва оила, мактаб ҳаёти, тарих ва келажак, турмуш муаммолари ҳақида ҳам изчил мақолалар ёритишни кўзда тутаётир. «Ёшлик» ҳамиша ёшларнинг йўлдоши бўлиб қолади. Қуйида биз ойноманинг галдаги сонларида ёритиладиган айрим асарлардан парчаларни, шеърларни сизнинг эътиборингизга ҳавола қилаётирмиз.

Назм бўлими «Ёшлик»нинг янги йил сонларида ёш шоирларимиз ижодини янада кенгроқ ёритишни режаламоқда. Навқирон шеърият боғида ўз сўкмоқларини очаётган Баҳром Рўзимуҳаммад, Абдували Қутбиддин, Шукур Содиқ, Эшқобил Шукур, Аъзам Ўктам каби шоирларнинг янги туркумлари Сизга манзур бўлади деган умиддамиз. Келгуси йил айниқса, янги номларга катта эътибор берилади. Асарларини илк бора шеърхонлар ҳукмига ҳавола этаётган ёшлар ижодига «Ёшлик» саҳифаларида жуда кенг ўрин ажратмоқчимиз. Жумҳурият ёш ижодкорларининг яқинда бўлиб ўтадиган анъанавий VI семинар-кенгаши ҳам бевосита шуни тақозо қилади. Шу боис ойномамизнинг «Танишув» фасли устахонаси ҳар йилгидан жуда гавжум бўлиши кутилмоқда.

Маълумки, 1991 йил улуғ бобомиз Ҳазрат Навоий таваллудининг қутлуғ 550 йиллиги кенг нишонланади. Шу муносабат билан ойномамизда «Пири Комилга таъзим» деб аталувчи янги рукн ташкил этдик. Ёш ижодкорлар ўзларининг Алишер Навоийга бағишланган шеърлари, улуғ шоир ғазалларига боғлаган муҳаммаслари ва бошқа асарлари билан бу рукнда фаол қатнашадилар, деган умидимиз бор.

Қуйида эса пухта изланишлар йўлидан бораётган айрим ёшларнинг шеърларидан намуналар ўқийсиз.

Абдул ЖАЛИЛ,
Назм бўлими мудири.

Сомоний мақбараси ёнида

1988 йил апрель ойида X асрнинг нодир ёдгорлиги — Сомоний мақбарасини сув босди.

Сув босдими, хотиринг, элим,
Гўл осдими ботиринг, элим.
Тўзонлари эсиб Оролнинг
Шўр босдими ботининг, элим.

Шер қутурса сапчиркан ойга,
Чаён ўтда чақаркан ўзин.
Сомонийни қалқитмоқ сувда
Кўр қилмоқ-ку тарихнинг кўзин.

Худо билиб оёқ бермаган —
Илонларга, деган гап ҳақдир.
Бир томонда қулар тарих — шаън,
Эътиқодсиз амалга ғарқдир.

Ташламаса илон пўст, ўлар,
Нокас ўлар гар сўзласа ҳақ.
Тарихин унутган манқуртга дўнар,
Манқуртлардан безмадингми, халқ!

Азоб кўксим парчалар шу дам,
Нафрат ўти мени этар ғарқ.
Қани бир бор тушимда кўрсам:
Сомоний томонга келаверса халқ...

Илҳом ҒАНИ.

* * *

Қатсин, деб интизор кўзларга уйқу
Йўл олдим, ҳамроҳим қувончу қайғу
Тонг бошин кўрпадан чиқарган чоғи.
Бир боққа қўндим.

Соч каби ўтлари урарди белга,
Одоб-ла ёнимдан ўтарди жилға,
Хушҳаво гўшани этиб қўналға
Дилни бўш қўйдим.

Бошимда бир булбул бошлади хониш,
Қошимда қизғалдоқ лов этиб ёнмиш,
Ҳаммани ёлғиз ишқ, шу куйга солмиш,
Йиғладим, йиғладим.

Оҳ, шом ила келмиш моҳим мен ёққа,
Чоҳ қаздик зардобли, аччиқ фироққа,
Кўл чўздик муҳаббат тутган табоққа,
Туймадик, туймадик...

Ўлмас ҲУСАЙН.

Келаси йил «Ёшлик» ойномасининг танқид ва адабиётшунослик бўлими адабий-танқидий тафаккуримиздаги янгиланишига салмоқдор ҳисса қўшишни режалаштирмоқда. Биз биринчи навбатда 20—30-йиллардаги, умуман, қатли ом ва турғунлик йилларидаги миллий-маданий йўқотишларимиз, фожеаларимиз илдизларини янада теранроқ очишга кўмаклашадиган мақолалар тайёрлашни кўзда тутмоқдамиз. Айни шу ниятда йигирманчи йиллардаги машҳур адабий тўгаракларимиз «Чиғатой гурунги», «Қизил қалам» ва бошқалар фаолиятини ёритувчи мақолалар эълон қилмоқчимиз. Жумладан, 20—30-йилларнинг адабий тил сиёсатини, сталинизмнинг туркий тилларни ва халқларни бир-биридан ажратишга, бир-бирига бегона қилишга қаратилган ишларини ёритувчи илмий-публицистик чиқишларни ҳам тайёрламоқчимиз. Шу руҳдаги мақолаларнинг кўпчилиги «Янгича талқинлар» ва «Муносабат» рукнларида бериб борилади.

«Ёшлик» 1991 йилда ҳам янги-янги ёш мунаққидларни кашф этиш йўлида боради. Ёш мунаққидларимиздан Шуҳрат Сирожиддиновнинг «Навоий кимни севган?», Улуғбек Султоновнинг «Ўзбек романларида жадидлар образи», Муҳаммад Валининг «Ишонаманки, мен ҳақман», Муҳаббат Қутлимуротованинг «Элбек — тилшунос», Наргис Довурбаеванинг «Жажман» ҳикояси тўғрисида» каби мақолаларни диди ўқувчилар измига тортиқ этилади. «Ёшлар ижоди менинг назаримда» номли рукнда талабалар, айниқса, қишлоқ ёшлари фаол қатнашадилар деб умид қиламиз.

Санъат бўлимимиз эса муштарийларимизни бугунги театр ва қўшиқчилигимиз муаммоларига бағишланган давра суҳбатлари, мақолалар ва миллий меъморчилигимиз хусусидаги мақолалар билан таништиради.

Дарвоқе, яна бир хушхабар. Муштарийлар истакларини инобатга олиб «Нигоҳ» саҳифасида суратлари бериладиган санъаткорлар билан махсус суҳбатлар уюштирамиз, уларнинг ҳаёти ва ижоди ҳақида тўлиқ маълумот берувчи мақолалар ташкил қиламиз.

Келаси йили улуғ бобокалонимиз Алишер Навоийнинг 550 йиллик тўйини бутун инсоният кенг нишонлайди. Таниқли ва ёш навоийшунослар қаламига мансуб бўлган «Навоий ва дин» «Навоий ва тасаввуф», «Навоийнинг мактублари», «Ширин арман қизими!» каби қизиқарли мақолаларни ойномамиз саҳифаларида ўқишингиз мумкин.

Яшар ҚОСИМОВ,
Адабий танқид ва санъат бўлими мудири.

ЭСЛАТМА: Барча нашрлар қатори «Ёшлик» ойномасига ҳам келаси йил учун обуна давом этаётир. Жарида индекси: 75241. Бир йилга ёзилиш қиймати — 9 сўм 60 тийин.

Матбуотда очиқ айтилмаган ҳақиқатлар, ўқувчилар назарида, кам қолди. Хулоса битта: биз фожиалар гирдоби тутган мамлакатда яшар эканмиз. Хўш, ўнгланиш, заррача бўлсин фаровон, осойиштароқ яшаш учун нима қилиш керак! Кимлар жавобгар булар учун!

«Ёшлик» ойномасининг мақоланавислик бўлими келгуси йил бошидан шу масалалар ёритилган қатор мақола ва хабарлар беришни мўлжаллади. Хусусан, қишлоқ ёшлари муаммосини долзарб кўтармоқчимиз. Ёшларимиз турмуши ҳамда маънавиятининг нафақат бугунги бузилган кўриниши, балки уларга сабоқ бўлгулик мақолалар ҳозирдан тайёрлана бошланди. Биз — мақоланавислик бўлими ходимлари ўқувчилар билан ойнома саҳифаси орқали очиқ мулоқот ўтказиб, унда «Эртанги кунга ишонасизми!», «Ўзбекистоннинг истиқболи борми!», «Кучли шахс. У керакми! Кучли шахс ким!» мавзуида жорий саволлар эълон қилмоқчимиз. Даврамизга касб-кори, ёшидан қатъи назар ҳар қандай мухлисни таклиф этаверамиз. Ундан ташқари буюк тарихимизнинг очилмаган томонларини ёритишда давом этамиз.

Яна «Ислом ривоятлари» рукни остида турли даврларда яшаб ўтган ислом динининг йирик намояндаларининг ҳаёт йўли ҳамда ижодий мероси билан яқиндан танишишингиз мумкин. Жумладан, Абул Ҳасан ал-Кисоийнинг «Оламнинг аввали ва охири ҳамда пайғамбарлар хусусида» асарини тўлиқ ҳолда келгуси йил ойномамиз саҳифаларида ўқийсиз.

Шунингдек, ёшлар ҳаётига бевосита тааллуқли «Институтларда таълим олиш пуллик бўладими!», мавзуида баҳс-мунозараларни ёритиш ҳам режалаштирилган.

Талабалар азалдан бизнинг энг яқин кўмакдошимиз саналади. Келгуси йилда уларнинг дарсликлар, яшаш шароити ҳамда давримизнинг муҳим воқеаларга муносабати акс этган мақола ҳамда давра суҳбатлари ҳам ойномамиз саҳифасидан ўрин олган. Спорт мавзуси ҳам бизнинг назаримиздан четда қолгани йўқ. «Ўзбекдан чемпионлар нега кам!» ҳамда «Пахтакор» футбол командасининг муаммолари мутахассислар томонидан атрофлича ёритиш мўлжалланган.

Тағин «папка»ларимизда биқиниб «очирот» кутаётган баъзи мақолалар ҳам борки, уларнинг муаллиф ва номларини (баъзи пўписалардан чўчиб) махфий тутамиз. Босилиб чиққач... албатта хурсанд бўласиз...

Собир УНАР,
Мақоланавислик бўлими мудири.

Абул Ҳасан ал—КИСОИЙ.

ОДАМНИНГ ЖИСМИГА ЖОН-РУҲ КИРГАНЛИГИ ҲИКОЯТИ

Каъб-ул-Аҳбор розиаллоҳу анҳу бундай ҳикоя қилади:

— Ҳақ субҳонаҳу ва таоло амр қилдики, Одам алайҳиссаломнинг руҳи (кўнгил) барча фаришталарнинг ва бошқа мавжудотларнинг руҳидан ўзгача бўлсин. Ҳазрат Одам ана шу руҳига кўра, илгари яралган барча мавжудотлардан аъло бўлур. Сўнгра Оллоҳ таоло айтдики:

— Одамни чиннидай жарангдор тупроқдан яратдим. Одамни ясаб бўлгач, унга руҳ киритурман, сиз фаришталар эса унга сажда қилурсиз! (15-сура, 28-29 оятлар). Сўнг Оллоҳ таоло яна шундай деди: «Эй, Одам, агар сендан сўрасалар айтгинки, «Худо иродаси билан менга руҳ берилди» (17-сура, 85-оят).

Ривоят қилибдурларки, Одамнинг руҳини (кўнглини) Оллоҳ ўз нурига чайиб олди. Руҳ нурга чайилган ва Худованди каримни шарафлаган ҳолда Одам жисмига кира бошлади.

Ривоят қилишларича, руҳ одамнинг жисмига қандай киришни билмас эрди, чунки ул вақтда Одамнинг аъзоларидан барча наъфизалар (даричалар) берк эди. Руҳ Оллоҳдан:

— Ё Раббий! Мен Одам жисмига қай тариқа кирурман? — деб сўради. Қудратли хитоб келдики:

— Одам жисмига куч бирла киргин!

Шундан сўнг Руҳ Одамнинг кўз ёруғидан кирган эрди, унинг кўзи очилди ва ўзининг лой жисмига қарай бошлади. Аммо у ҳали юролмас ва гапиролмас эди.[1]

Шундан сўнг Руҳ Одамнинг қулоқларидан кирди ва унинг қулоқлари эшита бошлади. Сўнг Руҳ Одамнинг мия қатламларига кириб, у ердан димоғига ўтди, шу пайт одам акса урди ва димоғи очилди. Руҳ Одамнинг бошидан танасига ўтди. Шу заҳоти лой жасад жонланиб, гўшт, қон, суяк ва томирларга айланди. Ниҳоят, руҳ Одамнинг оёқларига ўтгач, оёқларига жон кириб, у ўрнидан турди ва юра бошлади. Айтишларича, Руҳ Одамнинг жисмига беш юз йил давомида кирган. Жаъфар ибн Муҳаммад шу ҳақда бундай дейди:

— Руҳ ҳазрати Одамнинг бошига юз йилда кўкрагига юз йилда, оёғи ва товонларига юз йилда кирган. (Эҳтимол тўрт юз йил Оллоҳ таоло учун бир лаҳзага тенгдир). Ҳақ субҳонаҳу ва таоло ҳазрати Одамни — жума куни қуёш ботгунича яратиб бўлди.

1. Қиссаи Рабғузийда айтилишича, Руҳ аввал Одамнинг ички оламидаги зимистон-зулумот, қўрқинчли чангалзорлар, ваҳший жонзодларни кўриб, «киришга қўрқаман» дейди.

«Ёшлик» журнали юзага келгандан буён кўплаб истеъдодли носирларни кашф этдики, бугунги кунда улар ҳурматли ўқувчиларга яхши таниш. Зеро «Ёшлик» ёшларнинг дунёқараши, ижтимоий фаолияти, жамиятда тутган ўрни, муҳаббатга садоқати хусусида ёзилган асарларни нашр этувчи ойномадир. Биз, келаси йил Хайрулла Убайдуллаев, Сабоҳат Раҳмонова, Мирзахалил Умаров, Темур Бек, сингари қатор бошловчи носирларнинг изланишлари билан Сиз азиз муштарийларни таништириш ниятидамиз. Айни пайтда Тоҳир Малик, Мамадали Маҳмудов, Тоғай Мурод, Аҳмад Аъзам, Олим Отахонов, Хайриддин Султонов каби элнинг назари тушган адибларимиз ижодидан баҳраманд этамиз. Шу билан бирга 1991 йилда қатор саргузашт қисса ва ҳикояларни ҳам ойнома саҳифаларида ёритиш мақсадимиз бор. «Аслиятдан таржима» рукни остида эса Абдулҳаким Фозиловнинг «Антиқа даргоҳ», Юсуф Самад ўғлининг «Қатл куни» қисса ва романларини беришни кўзда тутаётирмиз.

Шубҳасиз, ойнома саҳифаларидан чет эл ёзувчиларининг асарларидан намуналар ҳам ўрин олади. Ўйлаймизки, ушбу режаларимиз Сиз азизларни ҳам хушнуд этиб, ойнома саҳифаларида кўришишга чорлайди.

Усмон ҚЎЧҚОР,
Наср бўлими мудири.

Яна «Синчалак» ҳақида

«Синчалак» А. Қаҳҳор ижодидаги ёрқин ранглар нисбатан кўпроқ қўлланилган асарлардан бири ҳисобланади. Бироқ бу асарда ҳам бирор персонажнинг ўзбек халқига мос инсоний қиёфасини тўла кўрмаймиз. А. Қаҳҳор қалами билан чизилган бу образларда инсонга меҳр, одамий самимият етишмагандек кўринади. Умуман, А. Қаҳҳор ижодидаги аниқ бир хусусият — ўтмишни бағоят қора рангда тасвирлаш (Эсланг: «Саробъ» романи, «Ўғри», «Даҳшат», «Анор» ва бошқа ҳикоялар) бош принцип даражасига кўтарилган. Янги давр қурувчиларининг тасвирида ҳам ёзувчи ранглларга хасислик қилади. Бу эса охир-оқибатда у яратган қаҳрамонларнинг инсоний, демакки, ҳаётий хислатлардан маҳрум бўлишига олиб келган. «Синчалак»да ҳам на Саида, на Козимбекнинг ташқи ва ички қиёфасининг тасвирида ёзувчининг меҳрини, самимиятини кўрамиз. Балки бу хусусият ёзувчининг индивидуаллигини кўрсатувчи аломатлар сирасига кирар.

А. Қаҳҳор асарларини қайта варақлар эканмиз, умрининг охирида айтган кўпгина фикрлари ўзининг аччиқ ҳаёт тажрибаси ва ижод сабоқларидан туғилган хулосалар эканлигига ишонч ҳосил қиламиз. Зотан, «Синчалак»да Саида «партиянинг солдати» эканлигидан фахрланса, А. Қаҳҳор эса ўзининг 60 ёшга кириши муносабати билан ўтказилган кечада «Мен партиянинг оддий солдати эмас, онгли аъзосиман» деган эди.

«Синчалак» қиссасига шу маҳалгача адабиётшунослик томонидан бирёқлама, гўё нарсанинг соясига қараб баҳо берилгандек муносабат билдирилиб келинган кўринади. Афсуски, соясига қараб нарсанинг салмоғини, бўйбастини белгилаш доим ҳам ҳақиқатга тўғри келавермайди. Зотан у, нарсанинг моҳиятини, ички олами — мағзини ўзида ифода эта олмайди.

«Синчалак» ўз даврининг бадиий ҳужжати, социалистик реализм талаблари, аниқроғи, ис канжасида ҳақиқатни имкон борича бадиий тадқиқ этишнинг «энг тўлақонли» намунаси сифатида ўз қимматини сақлайди. Бироқ, бу асарни энди мактаб дарсликларига киритилса, янгича талқин билан бериш кераккки, унда ёзувчининг ютуқ ва камчиликлари, давр талабидан келиб чиқиб муайян чекланишларга йўл қўйганлиги рўй-рост илмий ифодасини топмоғи керак. Мазкур хулоса фақат «Синчалак» асарига тегишли эмас. Адабиётимиз тарихидан ўрин олган ҳар бир асарга янгича тафаккур нуқтаи назаридан ёндашиш, бунинг воситасида тарихимизнинг ҳаққоний манзарасини авлодларга тақдим этиш замонамизнинг талабидир.

Анвар ЖАББОРОВ.

ТАБИАТ ВА БИЗ

ТЕНГЛИК АМАЛДА БЎЛСИН

Орол ҳақида шу кунгача ёзилган мақола-ю, сўзланган нутқларнинг сон-саноғи йўқ. Хўш, оқибатда нима бўлди? Ҳозирча қуруқ гапдан нарига ўтолмадик. Вақт ўтаяпти. Орол эса қуриб бормоқда. Ҳозирча Орол ва унинг тақдири хусусида 2 хил фикр пайдо бўлди: бири — «Орол ҳақида энди ташвишланмаса ҳам бўлади, уни сақлашнинг иложи йўқ», иккинчиси: «нима қилиб бўлса ҳам, Оролни, ҳеч бўлмаганда, ҳозирги ҳолатида сақлаб қолиш керак». Ҳозирча биз шу ерга тўхтадик. Гап мунозара ва қарор чиқариш билан Оролни сақлаб қололмаслигимизга ҳамманинг ақли етиб турибди.

Хўш, энди нима қилиш керак? Чораси борми?

Ҳозирги кунда Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистондаги сув омборларида неча миллиардлаб куб сув тўпланиб турибди. Баъзиларини эслатамиз: Қайроққум ва Чордара, Норак ва Туямўйин, Чорвоқ ва Жанубий Сурхон, Чимқўрғон ва Таллимаржон, Керки ва Пачкамар, Сариқамиш ва Тўхтағул... Буларнинг ҳар бирида неча миллиардлаб куб сувлар тўпланиб ётибди. Бир қисми буғга айланиб, ҳавога сингиб кетяпти. Биз энг «кўзга кўринган» сув омборларини тилга олдик, кичикроқлари ҳам талайгина, уларда ҳам аҳвол шу. Халқимизда: «катта дарёлар кичик жилғалардан пайдо бўлади» деган ҳикматли гап бор. Энди, бир ёғи Сирдарё ва Чордара сув омборига, бир ёғи Нурота воҳасига туташиб ётган (тахминан 250 километр узунликдаги, эни, ҳам баъзи ерда 40—45 километрни ташкил этади) Айдар кўл хусусида икки оғиз сўз. Бу кўлда неча ўн миллиардлаб куб сув йиғилиб, бир сувга бас бостириб, қамишзору ботқоқликка айлантириб, жуда катта майдонни эгаллаб ётибди. Жумҳуриятимиз харитасига қараган киши бунга ишонч ҳосил қилади. Бу ердан даланг идоралари балиқ тутади, қамиш ўради, вассалом, яна... бир тўда ҳар хил ишбилармон юлғичлар ҳаром-хариш йўллар билан балиқ тутиб, пул йиғишади.

Ёки, Бухоро вилоятининг Олот ноҳияси ҳудудидаги Денгизкўл номли сув ҳавзаси ҳам худди шундай аҳволда. Мутахассисларнинг айтишича, унинг сувини тўлигича Орол денгизига оқизса бўлади.

Яна бир таклиф: асримиз бошларида тоғ қулаши натижасида пайдо бўлган Сарез кўлида ҳозир 16—17 куб километр сув тўпланган. Мутахассисларнинг фикрича, бу сув Тожикистон ва Ўзбекистоннинг кўпгина ноҳияларига хавф ҳам солиб турибди. Балки шу сувни ҳам Оролга оқизган маъқул бўлар.

Энди Ўзбекистон, Туркманистон, Қозоғистон, Қирғизистон ва Тожикистон жумҳуриятлари ҳудудида йил бўйи оқиб ётган каналларни олиб кўринг. Катта Фарғона ва Қорақум, Қарши ва Жанубий Фарғона Шеробод ва Аму Занг, Шимолий Фарғона ва Кегайли, шунингдек, яна ўнлаб катта-кичик каналлар. Ёзда ҳам, баҳору қишда ҳам — керакми, керак эмасми барибир, тўлиб оқади. Яна ўша гап: ерга сингиб кетади, паст ерларда халқоб бўлиб тўпланади, буғланиб осмонга учади, хуллас, исрофгарчилик. Бунинг устига бу каналларнинг кўпчилик қисми ҳеч қанақа ҳисоб-китобга қарамай хоҳлаганича сувни олаверади, бунинг устига аксарияти бетонлаштирилмаган. Ҳеч бўлмаганда дарахтлар экилиб иҳота қилинмаган. Қорақум канали... Бу канал Ўрта Осиёдаги энг катта иншоотдир. Ёз ойларида бутун бир дарёни эслатади. Ҳисоб-китобларга қараганда, каналнинг ярим суви йўл-йўлакай қумга сингиб кетади (бетон қилинмаган). Канал ўтган йўлларда (маълумки, бу канал салкам 2 ярим минг километрлик масофага чўзилиб кетган) турли ҳажмдаги кўлча-кўлмакчалар, ботқоқликлар пайдо бўлган. Умрида бир ариқ сувга зор бўлиб ўтган бу ерларда, сув исрофгарчилиги шу даражага бориб етдики, экинлардан ортиб қолган ортиқча сувни Каспий денгизига оқизиш режалари тузилди. Бундан ҳам ортиқ хўжасизлик бўладими? Сув исроф бўлишининг яна бир сабаби: суғориш маданиятининг пастлиги. Майдонларга керагидан ортиқча сув қуйиш, сув воситасида ҳосилнинг бўйини ўстириш, нормага эътибор қилмаслик, сувнинг тақдирига бефарқ қараш — йўлларга, сойларга, зовурларга қуйиб юбориш ҳоллари авж олиб кетган. Оқибатда, айтайлик, Ўзбекистоннинг ўзида неча ўнлаб кўл ва кўлмакчалар, ботқоқликлар пайдо бўлди, юзминглаб гектар ер шўрланиб, захланиб, яроқсиз ҳолга келди, натижада ҳосилдорлик пасайди, боғлар қуриб бошлади.

Сибирь дарёларидан сув келтириш тарафдорлари ҳам бор, бунга узил-кесил қаршилик кўрсатаётганлар ҳам бор. Тарафдорлар: «Орол учун олинадиган сув Сибирь дарёлари оқимига деярли таъсир этмайди, олаверса бўлади» дейишса; қаршилар: агар Оролга сув олинса, Сибирнинг иқлими ўзгариб кетади деб ваҳима қилишмоқда.

Шуниси аниқки, ҳатто мутахассисларнинг ҳам ҳали бир аниқ тўхтамга келишгани йўқ. Нима бўлса ҳам «қаршилар» ўз мақсадларини амалга оширдилар! Иттифоқ ҳукуматининг махсус қарори билан бошланган иш тўхтатиб қўйилди. «Ўзингни бил, ўзгани қўй» қабилида иш тутилди.

Баъзи биродарларга таъна бўлиб туюлса, туюлар, лекин таниқли ёзувчи Валентин Распутинга ўхшашларнинг бир ёқдан Сибирь дарёлари сувининг Оролга келишига тиш-тирноғи билан қаршилик қилиши, иккинчи ёқдан эса ўзини Оролни сақлаб қолиш тарафдори қилиб кўрсатишини кишини таажжубга солади.

Хуллас, шундай бир муҳит пайдо қилиндики: Ўзбекистонлик ўртоқлар, сиз Сирдарё ва Амударё сувларини хоҳлаганингизча ишлатаверинг, ўрнига Сибирдан сув боради дейилди. Бу гапларга ишонган, ишонди эмас, ҳатто беҳад қувонган жумҳуриятимиз меҳнат аҳли катта кўламда иш бошлади: сув омборлари ва каналлар яна ҳам кўпроқ ва тезроқ барпо этилди, миллион гектарлаб янги ерлар ўзлаштирилди... Ўрта Осиёдаги бошқа жумҳуриятларда ҳам худди шундай аҳвол рўй берди. Натижада Амударё ва Сирдарёдан Оролга бутунлай сув бормай қўйди. Шунда жамоатчилик Сибирь дарёлари томон кўз тикди. Бирдан денг, кутилмаганда барча умидлар саробга айланди, сув берилмайди, дейишди. Натижада Ўзбекистон халқи сувни кўрмай этикни ечган нодон кишининг аҳволига тушиб қолди.

Энди бўлса ҳаммамиз гуноҳкорни излаяпмиз...

Сирасини айтганда биз ҳамиша Ватанимиз бир, элимиз бир, ер-у сувимиз бир деймиз. Шундай бўлса, нега Ўзбекистоннинг пахтаси, гази, олтини, урани ва бошқа бойликлари Шимолга кетиши мумкин-у, Сибирь дарёларининг суви Жанубга келиши мумкин эмас? Тенглик бўлса — фақат гапда эмас, амалда ҳам бўлиши керакда ахир!

Душан ФАЙЗИЙ.

«ИХТИРО» ЁРДАМ БЕРАДИ

Наманган вилоятида номига табиатни муҳофаза қилиш идораларидан атроф муҳитни булғаётгани хусусида ёзма буйруқ келмаган бирон бир саноат корхонаси қолмаган бўлса керак. Уни қандай бажариш керак? Бунинг устига вақт жуда қисқа. Эндиликда бу масалани ҳал қилиш устида корхона раҳбарларининг бош қотиришига тўғри келмайди. Вилоят «Водоканал» ишлаб чиқариш бошқармаси негизида ташкил этилган «Ихтиро» ёшлар илмий-техника ижодиёти марказининг ходимлари ишлаб чиқарувчиларга ёрдамга келдилар.

Марказ ўз фаолиятини тозалаш иншоотлари лойиҳаларини ишлаб чиқишдан бошлади. Бундай техник ҳужжатлар Наманган ёғ-экстракция ва Тўрақўрғон трактор ремонт заводлари учун тайёрланган эди. Бироқ лойиҳани ишлаб чиқиш ишнинг бошланиши холос, дейишяпти ихтирочилар. Энг муҳими, уни амалда рўёбга чиқаришдир. Бу борада ҳам «ихтиро» ишлаб чиқарувчиларга ёрдамга келди. Чунончи, Наманган ёғ заводида ускуналарни монтаж қилиш тугалланмоқда. Уни ишга тушириш, оқава сувларни тўла тозалаш билан бирга ундан ажратиб олинган моддалардан самарали фойдаланишга ҳам имкон беради.

Марказ саноат ва ижтимоий-маиший масканларда жойлашган сув таъминоти ва канализация иншоотлари экология жиҳатдан қанчалик тозалигини текширувдан ўтказишни ҳам зиммасига олди.

(ЎзТАГ мухбири).

Диққат, конкурс!

БИР СЎМГА... ХОРИЖГА

боргингиз келса, конкурсда қатнашинг

Яқиндагина Италияда ўтган жаҳон чемпионатини мамлакатимиз футбол мухлислари ҳамон алам билан эслашмоқда. СССР терма командаси яна инқирозга учради, орзуларимиз яна ушалмай қолди.

Олдинда эса янги синовлар; ишқибозлар Анатолий Бишовец раҳбарлигидаги терма команда ўйинларини ҳаяжон билан кузатишяпти, 3 ноябрь куни бўладиган Европа чемпионатининг саралаш ўйинларини сабрсизлик билан кутишяпти.

«Ёш ленинчи», «Ўзбекистон физкультурачиси» — «Физкультурник Узбекистана» рўзномалари Марғилон шаҳар комсомол қўмитасининг «Ишонч» ёшлар илмий-техника ижодкорлиги маркази билан ҳамкорликда Европа чемпионатига бағишланган футбол конкурсини ўтказишга қарор қилди. Конкурс жюриси ҳайъати қуйидаги саволларни сизларга ҳавола этади:

1. Европа чемпионатининг 3 ноябрь куни бўладиган Италия — СССР командалари саралаш ўйини қандай ҳисоб билан тугайди?

____

____

2. Футболчиларимиздан ким биринчи бўлиб Италия дарвозасига тўп киритади?

____

____

3. «Пахтакор» командаси бу йил биринчи лига мамлакат чемпионатида нечанчи ўринни эгаллайди ва қанча очко тўплайди?

____

____

4. Биринчи лигада дастлабки уч ўринни қайси командалар эгаллайди? Қайси команда тўртинчи ўринни олади ва олий лигада охирги ўринни эгаллайдиган командани айтинг. Булар ўртасидаги «ўтиш» ўйинлари қандай ҳисоб билан якунланади?

____

____

5. Иккинчи лиганинг шарқий минтақасидаги қайси команда биринчи лигага йўлланма олади?

____

____

Конкурс шартига кўра саволларга жавобларни рўзномадаги жадвалга ёки ўзингиз алоҳида варақҳа ёзиб юборинг.

Жавобларни чекланмаган кўринишда (вариантда) юбориш мумкин.

ИЗОҲ: дейлик саволларга беш хил кўринишда жавоб ёзаяпсиз, демак 5 сўм, 10 хил кўринишдаги жавобга 10 сўм тўланади. Жавобларни тўлов квитанцияси билан биргаликда таҳририятимизга юборишингизни ва конверт устига «Конкурс-90» деб ёзиб қўйишни унутманг.

Саволларга тўлиқ, тўғри жавоб топганлар учун иккита пул мукофоти — ҳар бири **1000 сўмдан;**

жавоб тўлиқлиги бўйича иккинчи ўринни олганларга тўртта мукофот — **500 сўмдан;**

учинчи натижалар учун бешта мукофот — **200 сўмдан** ҳамда халқаро ёшлар лагерига иккита бепул йўлланма.

Энг кўп жавоб вариантини (натижасидан қатъи назар) тўлдирган футбол ишқибозига **хорижга бепул йўлланма** берилади.

Биринчи ва иккинчи ўринларга даъвогарлар натижалари бир хил бўлиб қолган тақдирда пул мукофотлари улар ўртасида тақсимланади.

Ёшлар халқаро лагерлари ва хорижга йўлланмаларга ҳам даъвогарлар кўпайиб кетса-чи? Унда даъвогарларнинг ўзлари ва конкурс жюриси ҳайъати аъзолари иштирокида қуръа ташлаш йўли билан ғолиблар аниқланади.

Шундай қилиб конкурсимизда иштирок этувчи футбол билағонларига омад тилаймиз.

Тушган маблағлар ёшларнинг илмий-техника ижодкорлиги ҳамда болалар ва ўсмирлар спорт мактабларини ривожлантиришга сарфланади, бир қисми конкурс ташкилотчилари ҳисобида қолади.

Саволлар билан қуйидаги телефон номерларига қўнғироқ қилишингиз мумкин: **39-43-75, 39-43-20.**

«Ёш ленинчи»: **32-55-81.**

КОНКУРС ИШТИРОКЧИЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Ҳар куни редакциямизга жойлардан қўнғироқлар бўлаяпти. Конкурс қатнашчилари қаерга қандай йўл билан пул ўтказиш кераклигини сўрашяпти. Айрим сабабларга кўра жамғарма банклари конкурс қатнашчиларидан пулни қабул қилмаётган экан.

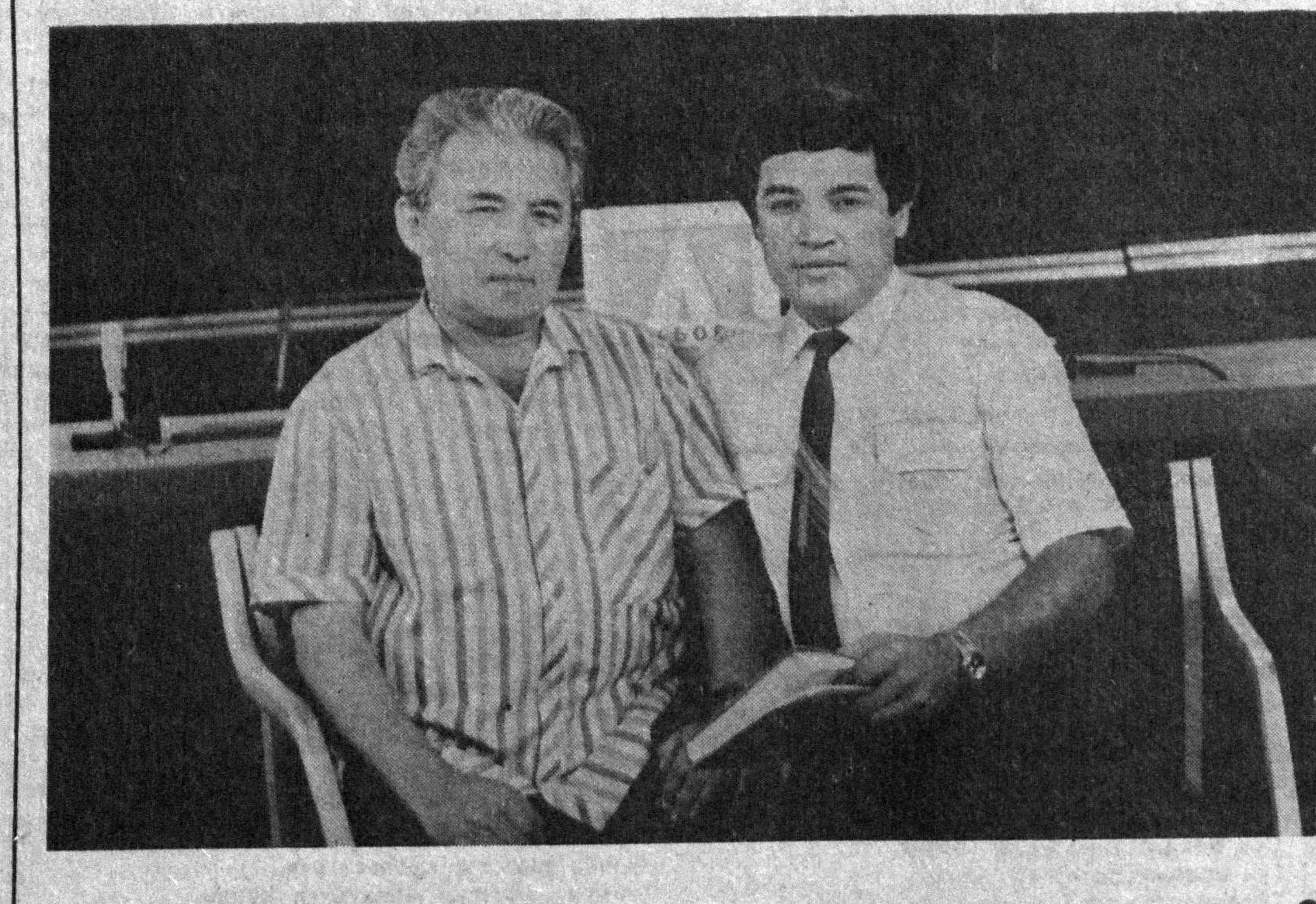
Конкурс ҳайъати сизлар учун энг ўнғай йўлни танлади. Пулни қуйидаги манзилгоҳларга почта орқали (почтовий перевод билан) юборинг: **Тошкент — 700029, Ленин номли майдон, «Ўзбекистон физкультурачиси» редакцияси. Ёки Тошкент — 700083, Ленинград кўчаси 32, «Ёш ленинчи» редакцияси.**

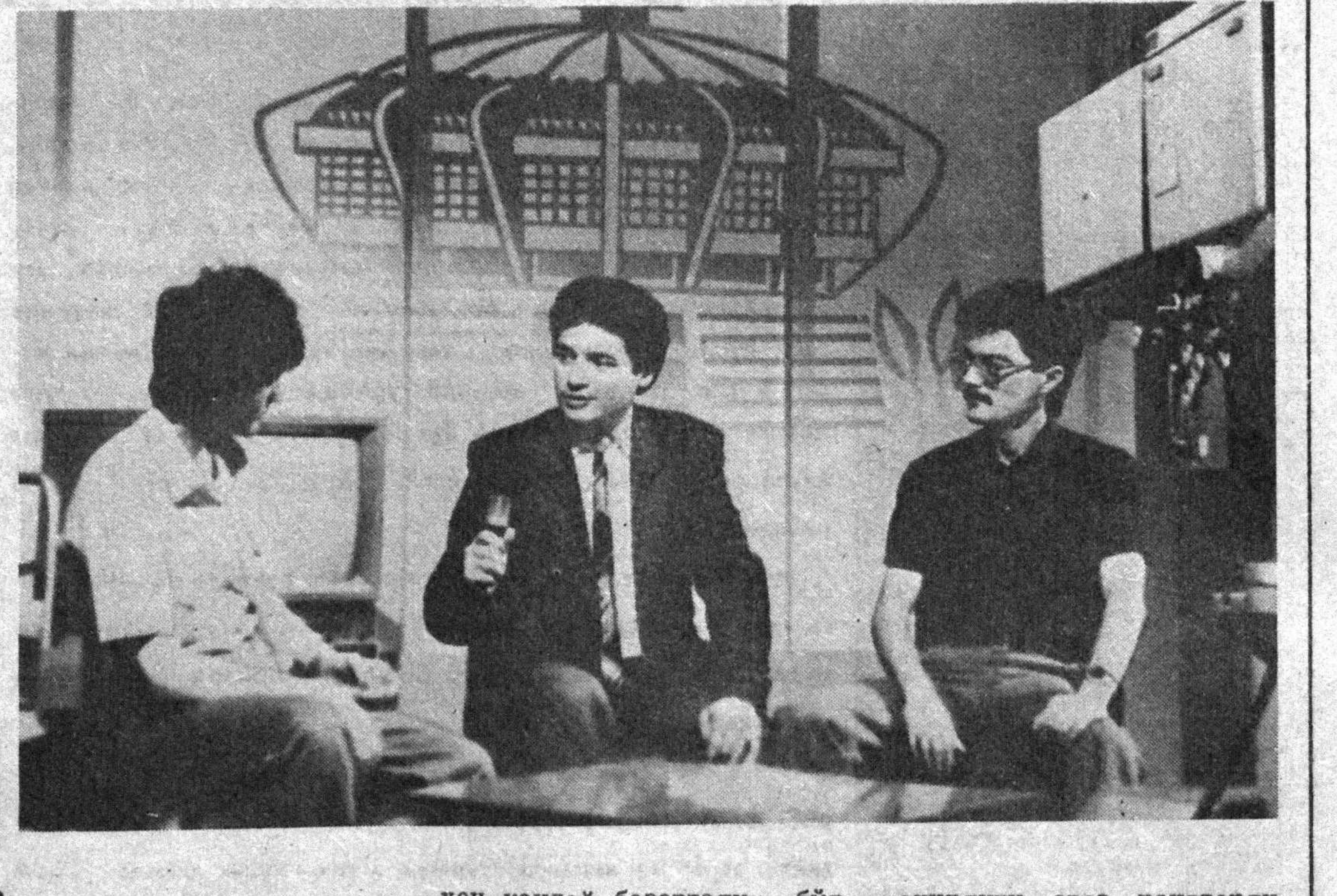
Пул жўнатганлигингиз ҳақидаги квитанцияни эса жавобларга қўшиб бизга жўнатинг. Айримлар конверт ичида жавобга қўшиб бир сўмдан юборишибди. Пул бизга фақат алоқа бўлими орқали келиши керак.

Яна бир масалага ойдинлик киритмоқчимиз. Конкурс шартида жавобларни истаганча кўринишда (вариантда) ёзиш мумкин дейилган. Яъни ҳар бир вариантда ҳар хил натижаларни кўрсатиш мумкин. Айримлар эса буни тўғри тушунмай бир хил кўринишдаги жавобдан бир неча нусха кўчириб юборибди.

Юзага келган вазиятни ҳисобга олиб конкурс муддатини 19 октябргача узайтиришга қарор қилинди.

ШОШИЛИНГ, ВАҚТ ОЗ ҚОЛДИ.

НАЗАРГА ТУШГАН ЙИГИТ

Ишдан чарчаб келдингиз. Озгина бўлса ҳам руҳингизга дам бермоқчи бўлиб, ойнаи жаҳон мурватини бурайсиз. Қаршингизда экранни тўлдириб хушрўй йигит пайдо бўлади. Нур ёғилиб турган сиймони кўришингиз билан руҳингизда анча енгиллик сезасиз.

Ойнаи жаҳонда чиқиш осон иш деб ўйлайсизми? Минглаб одамларга руҳий озуқа бериш-чи? Элга тушунарли тарзда сўзлаш учун узундан-узоқ жумлаларни меъёрига келтириш, фикрни содда ва лўнда ифодалаш билиш керак. Аслида томошабинга ҳам шундай нотиқ ёқади. Мана шундай эл назарига тушган нотиқлардан бири Муслим Йўлдошевдир.

У ҳали Тошкент театр ва рассомлик санъати олий билимгоҳида таълим олаётган кезлариданоқ ўзининг иқтидорини намоён этган эди. Бўлимдаги талабалар орасида ўзининг тўғри талаффузи изчил изланишлари, нозик саҳна нутқи таъсирчанлигини эгаллаш соҳасидаги тинимсиз меҳнатлари билан ажралиб турарди. Ҳатто нотиқлик соҳасида курс раҳбари билан мутлақо адолатли тортишувлар қилар, кези келганда, ғолиб чиқиб «ёмон» ҳам кўриниб қоларди.

У ўзбек адабий тили, нутқ маданияти, сўзларни тўғри ва таъсирчан талаффуз этиш бобидагина эмас, шунингдек ўзбек тили тарихига доир манбаларни, тарихий сўзлар илдизларини синчковлик билан ўрганарди.

Муслим талабаларнинг илмий-амалий анжуманида «Рус тили луғатига ўзлашган ўзбекча тарихий сўзлар илдизи» мавзусида маъруза қилиб, тингловчиларга яна бир бор ўзининг кучини кўрсатган, мукофотли ўринни эгаллаб, истеъдод сифатида кўзга ташланганди.

Олий билимгоҳни тамомлаб ойнаи жаҳонга ишга келибдики, ҳамон изланишда. Эшитинг, Муслим гапиряпти. Лўнда ва дона-дона. Ҳаммамизга тушунарли тилда, яъни ўзимизча айтадиган бўлсак, унинг ҳаммамизга бирдай ўз «шева»си бор. Бу «шева»ни яратганга қадар эса истеъдодли сўзловчи озмунча меҳнат қилдими? У ўзининг ҳар бир чиқишида имкон қадар туркий сўзларнинг асл ва соф маъносини сақлашга ҳаракат қилади. Бу эса албатта айрим қийинчиликларни туғдиради.

Бир гал у «Урис тили» деган бирикмани ишлатиб юборди. Ўша пайтлар эндигина тил ҳақида баҳс-мунозаралар бошланганди. Бунақанги пайтда албатта «тепа»дан танбеҳ эшитиш лозим эди. У ярим соатларча қўнғироқ қилишларини кутди. Хайрият, ҳеч қандай безовталик бўлмади. Демак, аста-секин кўникиш пайдо бўлаяпти экан.

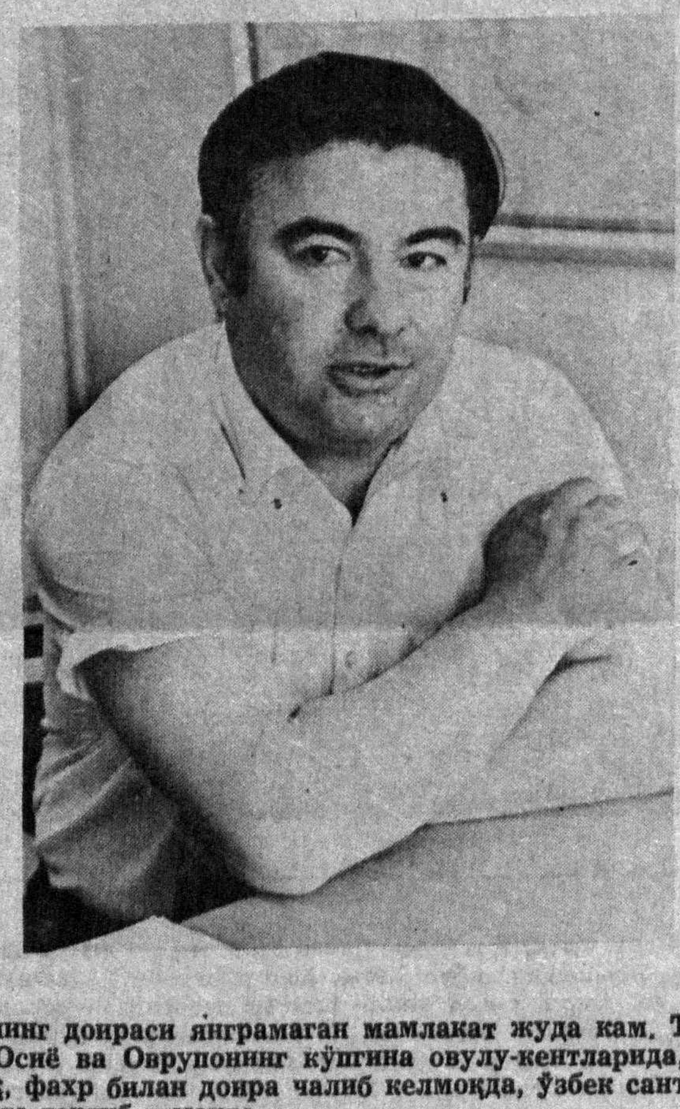
Тилимизнинг равнақига ойнаи жаҳоннинг ҳам ўз улуши бор. Буни ҳеч ҳам инкор этиб бўлмайди. Муслим буни яхши тушунади, тўғрироғи, англайди. Қисқаси, талабалик йилларидаёқ ўз она тилига меҳр қўйган, уни тинмай иштиёқ билан ўрганган бу йигит кейинчалик ҳам шу муътабар тил орқасида, унинг гўзал қиёфаси, руҳиятини ташбеҳ қилиш борасида тинмай изланиб келаяпти. Шу сабабли жумҳурият ойнаи жаҳонидаги нуфузли нотиқлардан бири сифатида тан олинди. Унинг жумҳурият аҳамиятига молик бўлган катта-катта ижтимоий муаммоларни шарҳлаш, олиб бориш, бошловчилик қилиш соҳасидаги қатор кўрсатувлари, буларда сўз танлаш, сўзларни чертиб ишлатиш моҳирлиги, овоз рангдорлиги сирларини маҳорат билан ифода қила олиши, қолаверса, рус тилида ҳам ҳавас қилса арзигулик мулоқот ўрната олиш санъати билан танилган туркум чиқишлари мақтовга лойиқдир.

Иқтидорли, ўз ишининг фидойиси Муслим Йўлдошевнинг жумҳурият Ленин комсомоли мукофотига номзод қилиб кўрсатилиши бежиз эмас, албатта.

Ҳайдарали УЗОҚОВ,
Тошкент автомобиль транспорти ва йўллар олий билимгоҳи ўзбек тилини ўрганиш маданий марказининг мудири.

* * *

СУРАТЛАРДА: Муслим Йўлдошев устози Ўктам Жобиров билан. Ўнгда эса у навбатдаги кўрсатув иштирокчилари даврасида.

ДОИРА СЕҲРИ

Унинг доираси янграмаган мамлакат жуда кам. Талъат ака Осиё ва Оврупонинг кўпгина овулу-кентларида, завқ-шавқ, фахр билан доира чалиб келмоқда, ўзбек санъатини оламга тарғиб этмоқда.

Мухбиримиз Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, жумҳурият Ленин комсомоли мукофоти лауреати Талъат САЙФУДДУНОВ билан суҳбатлашди.

— Талъат ака, шу йил баҳорда сизлар Корея Халқ Демократик жумҳуриятидан катта муваффақият билан қайтган эдингизлар. У ерда, ўтган халқаро фестивалда «Баҳор» бош мукофотга сазовор бўлганди чоғи...

— Корея Демократик Жумҳурияти пойтахтида ҳар йили «Апрель баҳори» анъанавий фестивали ўтказилади. Бу йил унда 68 мамлакат вакиллари қатнашишди. Томошабинлар бизнинг қўшиқ ва рақсларимизни яхши кутиб олишди. Дастамиз биринчи ўринни эгаллаб, совриндор бўлди. Бу биз учун катта ғалаба, албатта.

— Томошабинлар шахсан сизнинг чиқишларингизни қандай кутиб олишди? Умуман, чет эллик томошабинларнинг доирага муносабатлари қандай?

— 1988 йили Совет—Япон дўстлик жамияти йўли билан Японияниng Нара шаҳрида гастролда бўлгандик. Концертдан сўнг томошабинлардан бири менга бир мактуб тутқазди. Ўша хатни таржима қилдириб, энг қимматли ёдгорлик сифатида сақлаяпман. Мана, ўқиб кўринг... «Доира менга жуда ёқиб қолди. Бунақа санъат асбоби борлигини шу пайтгача билмасдим. Сиз доира чалаётганингизда жуда бахтиёр одамга ўхшайсиз. Дастангизнинг бошқа артистлари ҳам. Доира ҳақида менга бироз гапириб беролмайсизми?...»

— Кўп жойларда доирани чалиб кўришга ҳаракат қилишади. — дейди Талъат ака. — Саволлар беришади. Ишқилиб қўлимиздан келганча халқимиз санъатини тарғиб этиб келаяпмиз. Шундан хурсандман. Ҳозирча 56 та давлатда бўлдим. Доира шунчаки мусиқа асбоби эмас, бу овозда халқ завқи, орзуси, дарди бор.

— Доира чалаётганда нималар ҳақида ўйлайсиз? Қандай кайфиятда бўласиз?

— Ҳалигача ҳар доим саҳнага чиқишдан олдин ҳаяжонланаман. Қаҳрамон акадан сўрасам, мен ҳам шундайман, дейдилар.

Доира чалаётганда эса ҳаяжон қолмайди. Хаёл оҳангда, мусиқада бўлади. Қўшиқчига қўшилиб куйлаётгандек бўламан. Менимча, ўзбек қўшиқчилигини, рақсини доирасиз тасаввур этиб бўлмайди. Ҳалиги, футболга бироз қизиқамиз. Бир гап бор-ку, дарвозабон ярим команда деган. Мақтаниш бўлмасинку, доира ҳам шунақа. Ўзбекона ансамбль доирасиз яшай олмайди. Ҳозир доира ўрнида ҳар хил нарсаларни чалаётганлар кўпайиб қолди. Умуман енгил-елпи, Оврупо мусиқасига тақлид қилишлар авж олаяпти. Менимча, улар санъатга хизмат қилишмайди, қайтага миллий санъатимизга, унинг ривожига путур етказади. Одамларнинг дидини бузади, мусиқа, миллийлик ҳақидаги тушунчалардан уларни чалғитади.

— Чет эл сафарларида доира билан боғлиқ бирор фавқулодда ҳодиса юз берганми?

— 1984 йили Португалияда бир воқеа бўлган эди. Қандайдир байрам муносабати билан дастамизнинг ярмини Тошкентда олиб қолишди. Португалияда бизни элчи қабул қилиб, бу аҳволда қандай концерт берасизлар, деб иккиланиб қолди. Кейин рухсат берди. Концерт яхши ўтди. Доира чалинганда бутун томошабинлар жўшиб қарсак чалишди. Мен ўзимнинг хизматимни эмас, доирамизнинг довруғи ҳақида гапираяпман. Қаҳрамон ака Ҳиндистонда бўлганларида ҳинд халқи доирани қанчалик юқори баҳолаганини эшитганмиз-ку. Бобур Ҳиндистонни қилич билан забт этган эди, Қаҳрамон Дадаев ҳинд халқи қалбини доира билан забт этди, деб ҳиндистонликларнинг ўзлари айтишган.

— Доира санъатига қандай қизиқиб қолгансиз?

— Оиламизда санъаткор йўқ. Лекин негадир болалигимдан доирага қизиқардим. Дадамлар доира совға қилдилар. 13 ёшда эдим. «Баҳор» дастаси Самарқандга борганида дадамлар Мукаррама опа ва Қаҳрамон акани уйга таклиф этгандилар. Улар мени доира чалдириб кўришди. Мукаррама опа ўқишни тамомлагач, Тошкентга юборасиз, деб тайинлади. Дадам мактаб директори, халқ маорифи аълочиси, тарихчи. Санъатга ҳам ҳурматлари баланд. 1961 йили мусиқа билим юртини тугатдим. Сўнгра консерваторияга ўқишга кирдим. 1967 йилда Хайрулла Лутфуллаев билан танишдик. Шу-шу ажралмас дўстмиз.

— Айрим доирачилар гоҳ у, гоҳ бу қўшиқчига ҳамроҳ бўлиб юришади. Дарҳақиқат, сиз узоқ йиллардан буён Хайрулла Лутфуллаев билан ижодий ҳамкорликдасиз. Санъаткор сифатида Хайрулла Лутфуллаевнинг қандай хислатлари ёқади?

— Хайрулла классик қўшиқларни ижро этишда ўзига хос истеъдодга эга. Ундан ошириб айтадиганлар камдан-кам. У ўз устида бетиним ишлайдиган санъаткор. Қайси давлатга бормайлик, ўша ҳалқнинг машҳур қўшиғини ёдлаб, охирги концертида айтади. 22 йилдан буён у билан биргамиз. У инсон сифатида ҳам ҳалол ва камтар.

— Жумҳуриятимизда доирачилик санъати ривожи ҳақида қандай фикрдасиз?

— Яқинда биз Ўрта Осиё ва Қозоғистон доирачилари жамиятини туздик. Мақсадимиз санъатимизнинг бу қадимий турини янада ривожлантириш ва оммалаштириш. Кекса доирачиларимиз аҳволидан хабар олиб туриш, уларга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатиш. Ўтиб кетганларнинг хотирасини абадийлаштириш, оиласига ёрдам бериш.

Минг қатла шукрким кейинги йилларда доирачилик бизда анча ривожланди. Ака-ука Дилмурод ва Элмурод Исломовларни олайлик. Улар ташаббуси билан кўпгина тўгараклар очилди, юзлаб болалар доира санъатини ўрганишмоқда. Келгусида улар доирамиз шуҳратини янада оширишларига ишончим комил.

— Яқин келгусидаги режаларингиз қандай?

— Шу кунлардаги энг муҳим ишимиз пахтакорларимизга хизмат қилиш. Вилоятларда бўлиб, қўлимиздан келганича қишлоқ меҳнаткашларига мадад бераяпмиз. Ноябрь ойида эса чет эл сафарига тайёрланаяпмиз. Янги қўшиқлар ва рақсларни тайёрлаяпмиз. Ҳар бир янги гастроль биз учун ўзига хос имтиҳон, санъатимиз, доирамиз тарихи учун эса янги саҳифа. Биз буни ҳар доим чин юракдан ҳис этиб келаяпмиз.

О. САФАРОВ суҳбатлашди.

ЖУМҲУРИЯТ ЯНГИЛИКЛАРИ

ҒИЛДИРАКЛИ МЕҲМОНХОНА Бейнов станциясига хизмат юзасидан келган кишилар қаерда тунаб қолишлари ҳақида бош қотирмайдиган бўлдилар. Усть-Юртдаги бу станцияда, вокзалнинг ёнгинасида ғилдиракли меҳмонхона очилди. Меҳмонлар бу ерда тўхтаб дам олишлари, иссиқ чой ичиб, телевизор томоша қилишлари мумкин. Буларнинг ҳаммаси эвазига арзимаган ҳақ тўланади. Темирйўлчилар ишдан чиққан йўловчи вагонни меҳмонхона учун ажратиб беришди. У ремонт қилиб қайта жиҳозлашганидан сўнг мусофирлар учун ишончли бошпанага айланди. Вагоннинг ичи қишда иссиқ, ёзда эса салқин бўлади.

* * *

ШАҲАР ҲОКИМИ... қабулга боради. Олмалиқ шаҳар ижроия қўмитасининг йўлаклари бўшаб қолди. Шаҳар раҳбарлари қабулига кириш учун навбат кутадиган кишилар энди уларнинг ўзини қабул қиладилар. Шаҳар ижроия қўмитасининг қарорига мувофиқ эндиликда барча масъул ходимлар жойларда: шаҳар саноат корхоналарида, уй-жойлардан фойдаланиш идораларида одамларни қабул қилишади. Бу ерда айтишларига қараганда, ишни ана шундай шаклда олиб бориш тўраларча ишлашга барҳам беради, ижроия қўмита ходимларига Олмалиқ фуқаролари муаммоларини яхшироқ тушунишларига кўмаклашади.

ТВ

12 ОКТЯБРЬ — ЖУМА

● ЎзТВ I

11.25 Кўрсатувлар тартиби. 11.30 Зоология. Ҳашаротларнинг табиатдаги аҳамияти. 12.00 «Орзу». Фильм-концерт. 12.30 Биология. Биосфера ва табиатни муҳофаза қилиш. 13.00 Такрорий фильмлар экрани. «Имконият». Бадиий фильм.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби. 18.05 Янгиликлар. 18.10 Болалар учун фильм. «Ҳайвон ўргатувчилар». 18.50 «Қарор ва ижро». Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш хусусида давра суҳбати. 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.45 «Аёл қалби наволари». Мусиқий кўрсатув. 20.15 «Депутат минбари». Ўзбекистон ССЖ халқ депутати Ҳамза Эшназаров сўзи. 20.30 «Ахборот». 20.50 «Ҳамза мукофотига номзодлар». Уста Мирзоҳид ва Адҳам Ашуровлар. 21.20 «Муқаддима». Телефильм. 21.30 Москва. «Вақт». 22.00 «Ҳорманг, пахтакорлар!». 23.00 «Фирибгарнинг фириблари ёки бир ерда зир югуриш». Бадиий фильм («Ленфильм»). 00.30 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 Кўрсатувлар тартиби. 19.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Бу оқшомда» (рус тилида). 20.00 «Пульс». «Тошкент» хабарлари. 20.10 «Бу оқшомда» кўрсатувининг давоми.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Вақт». 22.00 «Вех аз санноъи олам деҳқон аст». Пахтакорлар учун кўрсатув. 22.50 «Қуллар». Телевизион бадиий фильм. 2-фильм. 2-серия (рус тилида).

● МТ I

7.00 «120 минут». 9.00 «Созандалар мусиқа ҳақида». Халқаро конкурс лауреати Наташа Корсакова билан учрашув. 9.40 «Арбат оҳанглари». Телевизион бадиий фильм. 1-фильм. — «Эски уй». 2-фильм — «Мерос». 12.10 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 13.00 «Вақт».

* * *

16.15 Климовск шаҳри «Веснянка» рус қўшиқлари хорининг чиқиши. 16.25 «Истеъфодаги полковник». Телевизион ҳужжатли фильм. 17.15 «Компьютер билан мулоқот». 18.00 П. Владигеров номли пианиночилар халқаро конкурси лауреати Ф. Адигелзода чалади. Бокудан кўрсатилади. 18.15 «Қувноқ стартлар». 19.00 «Америкадан мактублар». 1-кўрсатув. 19.50 «Юксак содиқлик». Қўшиқчи ва композитор Евгений Мартинов. 20.30 «Оёқ остида ўралашма». Телевизион бадиий фильм премьераси (Болгария). 21.30 «Вақт». 22.00 Коллаж. 22.05 Ички ишлар вазирлиги маълумотларига кўра. 22.20 «Бу бўлган... бўлганди...». 22.40 «Кўриниш». программаси. 01.40 «ТСН».

● МТ II

9.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15 «Итоаткор қанотнинг силкиниши ҳам». Илмий-оммабоп фильм. 9.35, 10.35 Адабиёт. 5-синф. Г. Х. Андерсен эртаклари. 10.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун. 11.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун. 11.35, 12.35 Тарих. 8-синф. Рус йилномалари. 12.05 «Онам, дадам ва мен».

* * *

13.05 «Бечора Маша». Телевизион бадиий фильм. 2-серия. 14.15 «Сувдаги цирк». 15.05 «Тайгадаги монолог». Телевизион ҳужжатли фильм (Владивосток). 15.15 Такрорий телефильмлар сеанси. «Мовий тунлар». 2-серия.

* * *

17.30 СССР халқ артисти А. В. Свешников туғилган кунининг 100 йиллигига бағишланган концерт. 18.40 «Гина қудратсиз». Ҳужжатли фильм. Польшада рицарлар турнирида ғолиб чиққан А. Шчербаков ҳақида. 19.00 «Вақт» (сурдо таржимаси билан). 19.30 Концерт студиясида СССРда хизмат кўрсатган тренер А. Гомельский билан учрашув. 20.25 Коллаж. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Қўл бола эртаклар». 20.45 «Томошабинлар меҳри совриниь» кинофестивали. «Пул қаерда ётибди?». Ҳужжатли фильм премьераси. Мамлакатда оғир иқтисодий вазиятнинг сабаблари ҳақида («ЦСДФ»). 21.10 Спорт ҳамма учун. 21.25 Бурятия АССР Давлат «Байкал» ашула ва рақс дастасининг концерти. 22.10 СССР Олий Совети сессиясида. 22.40 РСФСР Олий Совети сессиясининг кундалиги. 23.40 «Судьбинушка». Телевизион бадиий фильм премьераси. 1 ва 2-сериялар (Рига киностудияси).

Муҳаррир ўринбосари Фарруҳ РАҲИМОВ.

«Ёш ленинчи»

«Молодой ленинец» орган ЦК ЛКСМ Узбекистана

Издаётся на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КУЧАСИ, 32-УЙ.

ТЕЛЕФОНЛАР:
ҚАБУЛХОНА — 32-56-58
ХАТЛАР БЎЛИМИ — 32-54-65.
ИНДЕКС: 64607.
513500 НУСХАДА ЧОП ЭТИЛАДИ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Д. — 28592.